

**Anija, Jõelähtme, Kiili, Kose, Kuusalu, Raasiku, Viimsi valla ning Maardu linna ühine
jäätmekava**

(Ida-Harjumaa jäätmekava) 2015-2020

MTÜ Harjumaa Ühisteenuste Keskus

Harjumaa 2015

Sisukord

1. SISSEJUHATUS	3
2. ÕIGUSAKTID, PÕHIMÕTTED, EESMÄRGID	4
2.1. Jäätmekavaga seonduv õiguslik regulatsioon	4
2.2. Jäätmekava koostamise põhimõtted.....	5
2.3. Üldine jäätmekäitluspoliitika	6
3. OLEMASOLEVA JÄÄTMEKÄITLUSE OLUKORRA KIRJELDUS	8
3.1. Sissejuhatus.....	8
3.2. Ülevaade eelmiste jäätmekavade eesmärkide täitmisest	8
3.3. Rahvastik, ettevõtlus, jäätmete ja prognoos.....	10
3.3.1. Rahvastik	10
3.3.2. Ettevõtlus.....	11
3.3.3. Jäätmete kogused, käitlemine ja taaskasutus	12
3.3.3.1. Üldised andmed kogutud jäätmete kohta	12
3.3.3.2. Segaalmejäätmelad	13
3.3.3.2.1. Segaalmejäätmelad teke	13
3.3.3.2.2. Segaalmejäätmelad koostis.....	14
3.3.3.3. Biolagunevad jäätmelad.....	15
3.3.3.4. Vanapaber ja kartong	15
3.3.3.5. Ohtlikud jäätmelad.....	16
3.3.3.6. Pakendijäätmelad.....	17
3.3.3.7. Probleemtoodete jäätmelad	18
3.3.3.8. Ehitus- ja lammutusjäätmed	19
3.3.3.9. Tervishoiu- ja veterinaarjäätmed	20
3.3.3.10. Kasutuskõlblikud esemed ja riided	21
3.3.3.11. Metallijäätmelad.....	22
3.3.3.12. Suurjäätmed	22
4. JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS	23
4.1. Üldine ülevaade	23
4.2. Olemasolevad jäätmejaamad	24
4.3. Tegevuste ja taristu integreerimine.....	25
4.4. Jäätmenõustamine ja -teavitus	26
4.5. Jäätmehoolduse rahastamine	26
5. JÄÄTMEKÄITLUSE KESKKONNAMÕJU	28
6. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID JA ARENGUSUUNAD	29
7. JÄÄTMEHOOLDUSE MEETMED	31
7.1. Meede I: Jäätmetekke vältimine ja korduskasutuse edendamine	31
7.2. Meede II: Jäätmehoolduse korraldamine ja pikaajaline planeerimine.....	32
7.3. Meede III: Jäätmehoolduse infrastruktuuri optimeerimine ja arendamine	33
7.4. Meede IV: Seire- ja järelevalvesüsteemi tõhustamine	36
8. KASUTATUD MÕISTED	38
9. KASUTATUD ALLIKMATERJALID.....	43
Lisa 1	44
10. TEGEVUSKAVA 2015-2020.....	44

1. SISSEJUHATUS

Põhiseaduse § 154 lg 1 sätestab, et kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lg 1 nimetab KOV territooriumil jäätmehoolduse korraldamist KOVi kohustusliku ülesandena. Kohaliku omavalitsuse täpsemad ülesanded jäätmehoolduse korraldamisel määrab kindlaks jäätmeseadus. Jäätmeseadus sätestab jäätmehoolduse kavandamise ning korraldamise kohaliku omavalitsuse ülesandena. Oma küsimuste iseseisev otsustamine tähendab kohaliku omavalitsuse autonoomiat, seega on jäätmehooldus osa kohaliku omavalitsuse autonoomiast. Jäätmeseadus lubab koostada mitme kohaliku omavalitsuse üksuse kohta ühise jäätmekava. Anija, Jõelähtme, Kiili, Kose, Kuusalu, Raasiku, Viimsi vald ja Maardu linn on tellinud ühise jäätmekava koostamise jäätmehooldust korraldavalt organisatsioonilt MTÜ Harjumaa Ühisteenuste Keskus (edaspidi HÜK).

Ühise jäätmekava üldnimetuseks on tulenevalt sellega hõlmatud valdade ja Maardu linna asukohast Ida-Harjumaa jäätmekava 2015-2020. Jäätmekava on koostatud viieks aastaks, arvestades Riigi Jäätmekava 2014-2020 kehtivusaega.

Uue jäätmekava koostamise vajaduse tingis eelkõige mitme omavalitsuse jäätmekavade kehtivuse lõppemine, samuti vajadus kaasajastada olemasolevad jäätmekavad Riigi jäätmekava 2014-2020 nõuetega. Jäätmekava üldine eesmärk on Ida-Harjumaa valdade ja Maardu linna jäätmehoolduse korrastamine ja arengusuundade määratlemine aastani 2020. Käesolev jäätmekava hõlmab Anija, Jõelähtme, Kiili, Kose, Kuusalu, Raasiku, Viimsi valla ja Maardu linna haldusterritooriumit. Jäätmekava on koostatud kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest lähtudes, arvestades Riigi jäätmekava 2014-2020 nõudeid ja eesmärke ning Keskkonnaministeeriumi soovitusi. Jäätmekava täiendab kohalike omavalitsuste arengukavasid valdkondliku jäätmekavaga.

Jäätmekavas käsitletakse kõiki jäätmeseadusega hõlmatud jäätmete liike. Jäätmekavas on püütud vältida liigsete statistiliste andmete kajastamist ja valdade arengukavades esitatud andmete kordamist (nagu valdade geograafiliste ja sotsiaal-majanduslike näitajate kirjeldamine). Jäätmekavas on arengusuundade lähtealusena esitatud jäätmekäitluse senise olukorra ülevaade koos probleemide kirjeldusega, lisaks on kokkuvõtvalt analüüsitud ühise jäätmekavaga hõlmatud Ida-Harjumaa valdade senistes jäätmekavades püstitatud jäätmehoolduse eesmärkide täitmist. Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse arengueesmärgid aastani 2020 ning sisaldab tegevuskava nende eesmärkide saavutamiseks.

Jäätmekava koostati MTÜ Harjumaa Ühisteenuste Keskuse poolt koostöös jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustega.

Jäätmekavas sätestatud meetmete ja eesmärkide realiseerumine sõltub suures osas üldisest majandussituatsioonist, rahastamismudelitest ning õigusliku regulatsiooni muudatustest ning seetõttu on vajalik selle perioodiline ajakohastamine.

2. ÕIGUSAKTID, PÕHIMÕTTED, EESMÄRGID

2.1. Jäätmekavaga seonduv õiguslik regulatsioon

Jäätmehooldust reguleerib üldaktina jäätmeseadus, mis jõustus 2004. aastal (RT I, 26.02.2004, 9, 52). Jäätmeseadus tugineb järgmistele Euroopa Liidu jäätmealastele raamdirektiividele - Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2008/98/EÜ 19.11.2008 jäätmete kohta, ohtlike jäätmete direktiiv 91/689/EMÜ ning jäätmeveo direktiiv 1013/2006/EÜ.

Lisaks jäätmeseadusele käsitleb jäätmehooldust pakendiseadus (RT I 2004, 41, 278), millega on üle võetud EL pakendi ja pakendijäätmete direktiivi 94/62/EÜ nõuded.

Euroopa Komisjon võttis 02.07.2014 vastu teatise, milles tehakse ettepanek edendada Euroopas ringmajandust ja hoogustada enam jäätmete ringlussevõttu. Uue visiooni kohaselt tuleb loobuda lineaarsest majandusmudelist, milles kaevandatakse maavarasid, kasutatakse tooteid üks kord ja visatakse siis ära. Selle asemele peaks asuma ringmajandus, milles taaskasutamine, parandamine ja ringlussevõtt on normiks. 2030. aastaks tuleks plaanide kohaselt ringlusse võtta või korduskasutamisse suunata 70% olmejäätmetest ja 80% pakendijäätmetest.

Jäätmehoolduse arendamiseks koostatakse riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava.

Vabariigi Valitsus kiitis 13.06.2014 heaks „Riigi jäätmekava 2014-2020“ ja selle rakendusplaani aastateks 2014-2017 (Vabariigi Valitsuse 13.06.2014. a korraldus nr 256, RT III, 17.06.2014, 5). Riigi jäätmekava on Eesti jäätmehooldust korraldav ja suunav valdkonna strateegiline arengukava. Selle peamine eesmärk on korrastada ning korraldada jäätmehooldust süsteemselt kõigil valdkonna tasanditel. Arengukava ühtlustab eesmärgid riigi kui terviku jaoks, seab sihid ja ülesanded kohalikele omavalitsustele, ettevõtjatele, tootjatele ja elanikkonnale. Jäätmekava strateegiline eesmärk on jäätmehierarhia põhimõtte rakendamine, eelkõige jäätmetekke vähendamine.

Jäätmeseadus kohustab kohalikku omavalitsust korraldama jäätmehoolduse arendamist oma haldusterritooriumil. Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab jäätmete sortimist, sealhulgas liigiti kogumist, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses.

Kohaliku omavalitsuse pädevus jäätmehoolduse korraldamiseks tuleneb kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest (RT I 1993, 37, 558).

Pakendiseaduse kohaselt määrab kohaliku omavalitsuse organ kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas käsitletakse eraldi pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse korraldust ning väljaarendamist ja seatud eesmärkide saavutamise meetmeid.

Keskkonnajäreelvalve seaduse (RT I 2001, 56, 337) kohaselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajäreelvalve teostajatest.

Tasumäärad saasteainete ja jäätmete keskkonda viimisel ning tasu arvutamise ja maksmise kord on sätestatud keskkonnatasude seadusega (RT I 2005, 67, 512).

Ravimisseaduse (RT I 2005, 2, 4) kohaselt tuleb kõlbmatud ravimid kui ohtlikud jäätmed hävitada (kõrvaldada või taaskasutada) ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavas ettevõttes.

Lisaks seadustele reguleerivad kohaliku omavalitsuse jäätmehooldust ka Vabariigi Valitsuse ja Keskkonnaministri poolt volitusnormi alusel antud alamaktid.

Jäätmekava koostamisel on arvestatud valdkonnaga seotud riiklike arengukavasid ning strateegiaid nagu Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030; Põllumajandusministeeriumi poolt välja töötatud biomassi- ja bioenergia kasutamise edendamise arengukava ja selle rakendusplaan aastateks 2007-2013; Eesti säästva arengu riiklik strateegia Säästev Eesti 21 ja 2008.a. aruanne selle rakendamise tulemustest; Transpordi arengukava 2014-2020; Energiamaajanduse riiklik arengukava aastani 2020; Looduskaitse arengukava aastani 2020.

Ida-Harjumaa jäätmekava koostamisel lähtuti Harju maakonna arengustrateegiast 2025 ning jäätmekavaga hõlmatud valdade arengukavadest, senistest valdade jäätmekavadest, kehtivatest jäätmehoolduseeskirjadest, heakorraeskirjadest ning jäätmevaldajate registri pidamise põhimäärustest.

Kava koostamisel kasutati Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi (JATS) ja muid jäätmealaseid ülevaateid, teiste maade jäätmekavasid ning seal kasutatud meetodikaid.

Kasutatud materjalide nimistu on toodud jäätmekava lõpus.

2.2. Jäätmekava koostamise põhimõtted

Jäätmekava koostamise (ajakohastamise) üldised põhimõtted lähtuvad Riigi Jäätmekavast 2014-2020 ja need on järgmised:

- **jäätmekäitluse hierarhia** (jäätmetekke vältimine; korduskasutuseks ettevalmistamine; ringlussevõtt; muu taaskasutamine nagu energiakasutus; kõrvaldamine) järgimine;
- **saastaja maksab printsiibi rakendamine** – jäätmete keskkonda viimisega ja jäätmetest põhjustatud saastusega seonduva kahju, sealhulgas jäätmete käitlemisega ja jäätmetest põhjustatud saastuse likvideerimisega seotud kulud hüvitab jäätmed keskkonda viinud isik¹;
- **laiendatud tootjavastutuse printsiip** – tootja on kohustatud tagama tema turule lastud tootest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ning omama selle kohustuse täitmiseks piisavat tagatist;
- **iseseisvus ja lähedus** – jäätmehoolduse kavandamisel ja muus jäätmehooldust suunavas tegevuses juhivad haldusorganid põhimõttest, et jäätmekäitluskohtade võrgustik peab olema lõimitud nii, et oleks tagatud segaolmejäätmete käitlemine tekkekohale võimalikult lähedal.

Ühise jäätmekava oluline põhimõte on valdade jäätmekäitluskohtade (taristu) integreerimine naaberomavalitsusüksustega.

¹ Jäätmekäitluses kehtiva „saastaja maksab“ põhimõtte kohaselt katab jäätmekäitlusega seotud kulud jäätmetekitaja. Laiendatud tootjavastutuse põhimõttega kaetud toodetest tekkinud jäätmete käitlemise kulud sisalduvad juba toote müügihinnas.

Omavalitsusüksuste jäätmehooldus (-käitlus) toimub vastavalt valla/linna jäätmehoolduseeskirjale. Jäätmevaldaja, kas füüsiline või juriidiline isik, on kohustatud teostama nõuetekohast jäätmekäitlust.

Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige segaolmejäätmete, nende sortimisjäakide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide käitlemist. Korraldatud jäätmevedu võib hõlmata ka teisi olmejäätmete liike või muid jäätmeid, kui see on vajalik kehtivate nõuete täitmiseks või seda tingib oluline avalik huvi.

2.3. Üldine jäätmekäitluspoliitika

Jäätmekava eesmärkide püstitamisel on aluseks Riigi jäätmekavas 2014-2020 toodud üldpoliitilised suunised.

Riigi jäätmekava peaesmärgiks on jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus.

Strateegilised eesmärgid ja meetmed tulenevad peaesmärgist. Need on järgmised:

I Strateegiline eesmärk: vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust.

- strateegiline eesmärk on otseselt seotud jäätmetekke vältimise programmiga, mis tugevdab Euroopa Liidu ja Eesti säästliku ressursikasutuse eesmärgi saavutamiseks vajalike meetmete koordineeritud rakendamist jäätmetekke vältimise ja esemete korduskasutuse kaudu. On oluline, et jäätmetekke vältimise meetmete rakendamisega oleks võimalik katkestada jäätmetekke ja majanduskasvu vaheline seos;
 - riik saab jäätmetekke vältimist toetada eelkõige informatsiooni levitamise, mitmesuguste algatuste, keskkonnajuhtimisvahendite rakendamise, uuringute ja investeeringute toetamisega ning vajaliku õigusliku regulatsiooni kujundamisega;
 - olmes tekkivate jäätmete vältimisele aitab kaasa ka see, kui võrd mugavaks on elanikele tehtud võimalus anda asjad ära n.ö teisele ringile (second hand). Korduskasutuskeskuste ja muude jäätmetekke vältimise algatuste (nt toidupankade, kasutatud rõivaste keskuste, elektroonika pisiparandamise jms) ühtlane territoriaalne jaotus.

II Strateegiline eesmärk: võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada

Meede 1. Jäätmetekke vältimise edendamine ja jäätmete ohtlikkuse vähendamine

- ressursijuhtimisalase teadlikkuse tõstmine;
- ettevõtete ja KOVide investeeringute (nt korduskasutuskeskuste) toetamine, kes soovivad edendada jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamist;
- järjepidev jäätmetekke vältimisele suunav teadlikkuse tõstmine.

- olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist - 50%;
- pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassis - 60%;
- biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist - 13%;
- biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates olmejäätmete kogumassis - 20%;
- ehitus-lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist -75%;

- elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist - 65%;
- kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist - 45% (2016).

Jäätmete taaskasutuse suurendamine peab toimuma ringlussevõttu eelistades. Taaskasutuse suurendamisele aitab kaasa optimaalne jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku arendamine ning teatud jäätmeliikidele jäätmetena eksisteerimise lakkamise kriteeriumide väljatöötamine. Eelseisva perioodi (kuni 2020. aastani) üheks keerukamaks ülesandeks on olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvu täitmine. Selleks on vaja oluliselt suurendada olmejäätmetes sisalduvate biolagunevate jäätmete (eelkõige olmejäätmetes sisalduvate paberjäätmete ja biojäätmete) liigiti kogumist ja ringlusse suunamist.

Elanikkonnalt kogutavate tagatisrahata pakendijäätmete kogumissüsteem vajab edaspidi olulist täiendamist ja ühtlustamist, et saavutada avalike kogumiskonteinerite piisav arv vastavalt elanikkonna tihedusele.

Meede 2. Jäätmete kogumise ja taaskasutamise edendamine ning jäätmearuandluse tõhustamine.

- üleriigilise biolagunevate jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku loomine. Lokaalselt on see kohalike omavalitsuste eesmärgiks;
- liigiti kogutud jäätmete kogumis- ja käitlusvõrgustiku optimeerimine;
- järjepidev jäätmete ringlussevõttule ja taaskasutusele suunav teadlikkuse tõstmine.

III Strateegiline eesmärk: vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet.

- oluliseks ülesandeks on hüljatud jäätmete (eriti ohtlike jäätmete) kokkukogumine ja saastunud alade ohutustamine.
- korrastatud prügilad vajavad regulaarset järelevalvet.

Meede 3. Jäätmetest tuleneva keskkonnariski vähendamine ning seire ja järelevalve tõhustamine.

- hüljatud ohtlike jäätmete käitlemise toetamine keskkonnaprogrammist;
- järelevalve tõhustamine jäätmekäitluse keskkonnanõuetest kinnipidamise osas, seda ka illegaalse jäätmekäitluse osas.
- kõigi meetmete juures on läbivalt olulisteks teemadeks jäätmehooldusalaane koostöö, koolitus ja keskkonnateadlikkuse arendamine.

3. OLEMASOLEVA JÄÄTMEKÄITLUSE OLUKORRA KIRJELDUS

3.1. Sissejuhatus

Vastavalt jäätmeseadusele on jäätmehoolduse arendamine kohaliku omavalitsuse korraldada (st jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine ja jäätmehoolduse kavandamine või muu tegevus, mille eesmärk on vältida või vähendada jäätmeteket ning tõsta jäätmehoolduse taset).

3.2. Ülevaade eelmiste jäätmekavade eesmärkide täitmisest

Ida - Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on vastu võetud järgmised jäätmekavad:

Raasiku vald	jäätmekava 2012-2016
Anija vald	jäätmekava 2005-2010
Kose vald	jäätmekava 2005-2010
Jõelähtme vald	jäätmekava 2008-2014
Viimsi vald	jäätmekava 2006-2010.
Maardu linn	jäätmekava 2009-2014
Kuusalu vald	jäätmekava 2010-2015
Kiili vald	arengukava 2014-2017

Seniste omavalitsuste jäätmekavade põhieesmärkideks oli seatud korraldatud jäätmeveo rakendamine, jäätmete tekkekoguse vähendamine, olmes tekkivate tavajäätmete, pakendijäätmete ja probleemtoodete taaskasutamine, olmes tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine, ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutamine ja jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

Omavalitsuste enda hinnangul on seniste jäätmekavade täitmisel suuremas osas seatud eesmärgid saavutatud.

Praeguseks on kõigis jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes sisse seatud jäätmevaldajate register. Prügilatesse ladestatavate jäätmete koguseid on vähendatud läbi olmejäätmete energiakasutusse suunamise ja korduvkasutatavate materjalide kogumissüsteemi arendamise. Samuti hoitakse kohalikke elanikke kursis jäätmehoolduse korraldusega.

Kõigis jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on loodud võimalus saada jäätmehoolduse alast teavet kohaliku omavalitsuse veebilehe kaudu. Samuti levitatakse elanikkonnale jäätmete liigiti kogumise ja ära andmisega seotud infot kohaliku lehe kaudu.

Kõigis omavalitsustes on rakendatud või rakendamisel korraldatud jäätmevedu. Korraldatud jäätmeveo lepingute kehtivuse aeg on 3 - 5 aastat. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud segaolmejäätmed, suurjäätmed, biojäätmed ja paber/kartong. Korraldatud jäätmeveo toimimise ajal on oluliselt vähenenud ulaladestatud (teede ääres, metsades jm.) prügi hulk. Ehitus- ja lammutusjäätmete kohapealse käitlemisvõimaluse puudumise tõttu on jätkuvalt probleemiks nende ebaseaduslik ladestamine looduses. Omavalitsuste poolt väljastatavatel ehituslubadel ei ole reeglina määratletud kindlat käitluskohta, kuhu lammutusjäätmed tuleb viia.

Omavalitsustel puuduvad täpsemad andmed ettevõtjate poolt tekitatud jäätmete koguste ja liigi kohta, samuti teave selle kohta, kus neid jäätmeid käideldakse.

Liigiti kogutud jäätmete paremaks üleandmiseks on valminud jäätmejaamad Maardu linnas (Muuga jäätmejaam); Viimsi vallas Püüsi külas, Naissaarel ja Pranglil, Kuusalu vallas Kiiu asulas, kus eraisikutelt võetakse vastu erinevaid jäätmeliike tasuta või tasu eest. Tasuta saab üle anda ohtlikud ja tootjavastutussüsteemidega hõlmatud jäätmed.

Probleemiks on jäätmejaamades olnud asjaolu, et jäämete üleandjaid ei identifitseerita ning seetõttu on ka ettevõtjad saanud oma jäätmeid üle anda tasuta jäätmejaama. Mõne omavalitsuse puhul on praktikas levinud jäätmete viimine teise omavalitsuse jäätmejaama. Näiteks kasutavad Jõelähtme ja Viimsi valla elanikud Maardu jäätmejaama ja Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuse teenuseid; Kiili valla elanikud Tallinna jäätmejaamade teenuseid jne. Kiili valla arengukavas ja Jõelähtme valla senises jäätmekavas oli ette nähtud uue jäätmejaama rajamine, kuid see ei ole senini teostunud.

Valdades, kus ei ole seni jäätmejaama loodud, kogutakse eri liiki jäätmeid (eelkõige ohtlikke jäätmeid) kogumispunktide, keskkonnapunktide või kogumisringide kaudu. Näiteks Aruküla jäätmekogumispunkt Raasiku vallas, Ardu küla keskkonnapunkt Kose vallas, Koogi küla ohtlike jäätmete kogumispunkt Jõelähtme vallas. Anija vallas puudub seni suurjäätmete ja ehitusjäätmete äraandmise võimalus. Korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete (kalmistud, haljasalad, rannad, tänavad) ning ulaladestatud peremeheta jäätmete käitlemine on seni toimunud omavalitsuste eelarvest.

Mitmes omavalitsuses (Jõelähtme, Kiili, Viimsi, Kuusalu) on soetatud jäätmekäitlusega seotud rajatise ja tehnikat nagu jäätmepress, jäätmekaal, konteinerpark, sh. paberi ja kartongi konteinerid, jäätmepunkti alused platsid jne.

Sulgemist vajavaid prügilaid Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes ei ole, juba suletud prügilates on järelhooldus lõppenud või lõppemas. Nii lõppes Kuusalus Haavakannu prügila järelhooldus 2011.aastal.

Kehra prügila kompleksist on suletud ja korrastatud tavajäätmete ladestusala (30-aastane järelhoolduse periood algas 2013. aastal) ning suletud tööstusjäätmete ladestusala korrastustööd lõppevad 2015. aasta oktoobris.

Kauplustesse on paigaldatud tootjavastutusorganisatsioonide poolt patareide kogumiskaste.

Biolagunevate jäätmete kogumisel on olnud probleemiks kompostimisväljakute puudumine. Seni on toimunud biolagunevate jäätmete käitlemine hajaasustuses peamiselt kodumajapidamiste poolt kohtkompostimisena. Probleemiks on olnud ehitus- ja lammutusjäätmete, samuti tervishoiu ja veterinaarjäätmete käitlemine, millele ei ole leitud optimaalset lahendust. Pakendijäätmete taaskasutamiseks on kõigis jäätmekavaga hõlmatud Ida - Harjumaa valdades ja Maardu linnas koostöös taaskasutusorganisatsioonidega rajatud pakendijäätmete kogumise võrgustik.

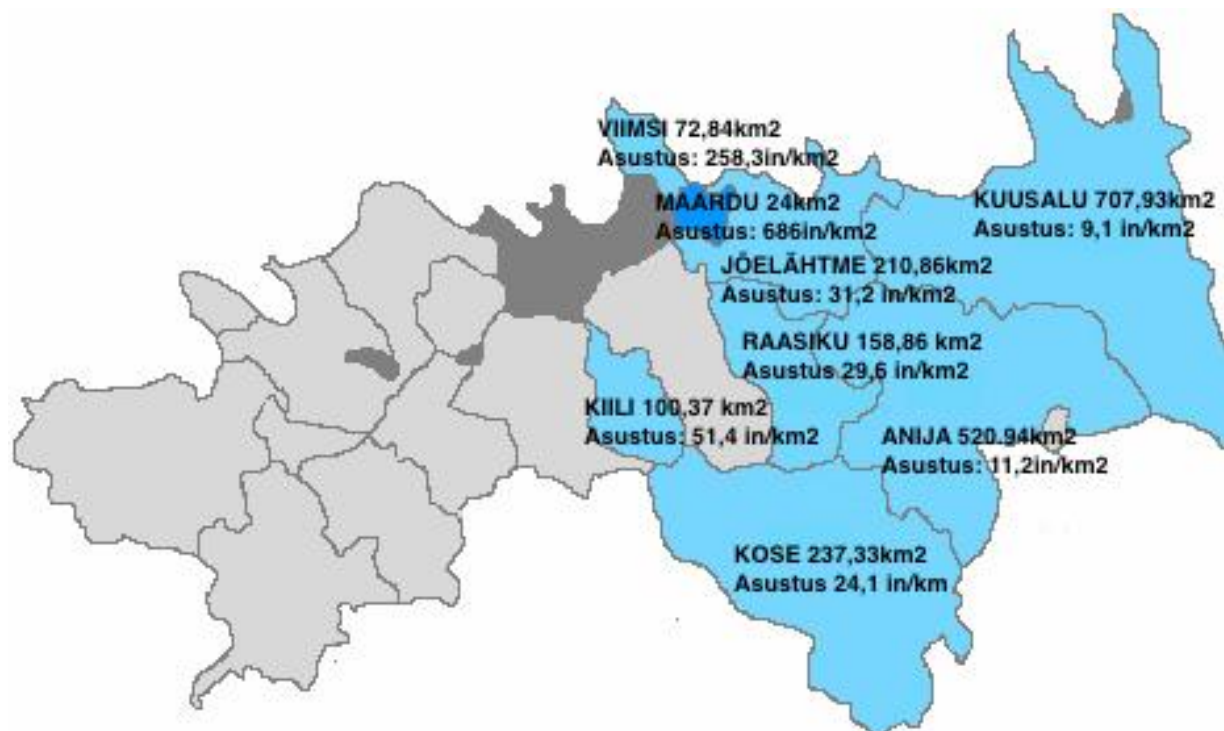
Jäätmealast nõustamistegevust ja jäätmehoolduse laiemat korraldamist on takistanud omavalitsuste rahaliste vahendite nappus. Kõigis jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes lõppes 2014.aastal saastetasu laekumine. Omavalitsustes on probleemiks olnud ka nõrk järelevalve jäätmealaste rikkumiste üle, seda eelkõige rahaliste vahendite ja personali nappuse tõttu.

Elanikkonna teadlikkus jäätmehoolduse põhimõtetest on siiani suhteliselt madal, mida näitab kohati ebaseadusliku prügistamise jätkumine, mittelubatud jäätmete põletamine koduses majapidamises, liigiti kogumise jäätmekonteinerite risustamine sobimatute jäätmetega jne.

3.3. Rahvastik, ettevõtlus, jäätmete ja prognoos

3.3.1. Rahvastik

Jäätmekavaga kaetud omavalitsused asuvad tinglikult Ida-Harjumaal, nende pindala ja asustustihedus varieeruvad suuresti (joonis 1).

Joonis 1. Ida-Harjumaa antud jäätmekavava kaetud omavalitsuste pindala ja asustustihedus 2013.a.

Kokku elab (01.01.2014) eelnimetatud valdades 68 793 inimest. 2008. a elas selles piirkonnas 65 439 inimest. Põhiline kasv on toimunud Viimsi vallas.

Suuremad **Anija valla** asulad Kehra vallasisesel linna kõrval on Lehtmetsa, Ülejõe ja Pikva. Asustustihedus on suurem valla loodeosas.

Suuremad **Jõelähtme valla** asulad on Loo alevik, Kostivere alevik, Iru ja Uusküla. Asustustihedus on suurem Peterburi maanteega piirnevatel aladel.

Kiili vallas on lisaks Kiili alevile elanike arvult suuremad Luige ja Kangru alevikud. Viimastel aastatel on Kiili valla elanikkond oluliselt kasvanud.

Kose valla suuremad asulad on Ardu, Habaja, Kose, Kose-Uuemõisa ja Ravila.

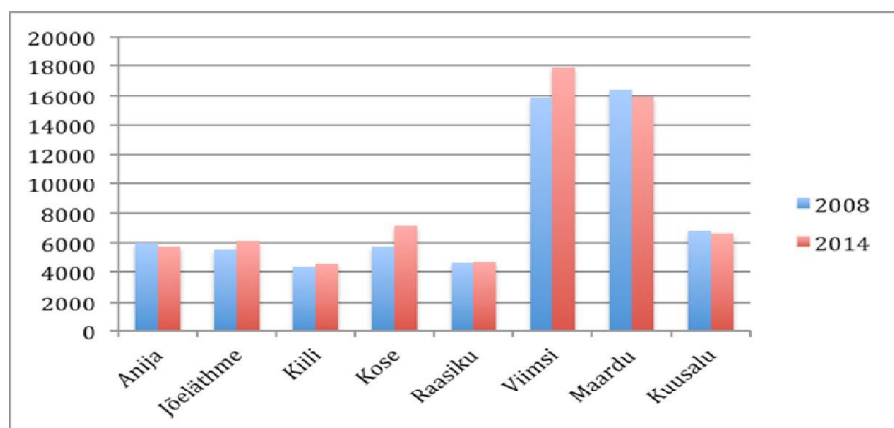
Kuusalu valla suuremad asulad on Kuusalu, Kiiu ja Kolga..

Raasiku valla suuremad asulad on Aruküla ja Raasiku ning Peningi küla.

Viimsi valla suuremad asulad on Viimsi alevik, Haabneeme alevik ja Püüsi.

Maardu keskuseks on Kallavere elurajoon, lisaks asub seal Muuga elamupiirkond.

Kokku elab eelnimetatud omavalitsustes 01.01.2014 68 793 inimest. 2008 a. elas selles piirkonnas 65 439 inimest. Suurim kasv on toimunud Viimsi vallas. Rahvastiku muutused on toodud joonisel 2.

Joonis 2. Valitud piirkonna omavalitsuste rahvaarvu muutused.

Lisaks alalistele elanikele on valdade ja Maardu linna territooriumil ka hulgaliselt suvitajaid, kes suurendavad jäätmeteket ja avaldavad täiendavat survet keskkonnale.

Prognoositav on elanike arvu stabiilsus ja võimalik kasv Tallinnat ümbritsevates valdades ja Maardu linnas. Seda mõjutab nende omavalitsuste paiknemine Tallinna kui suure tõmbekeskuse naabruses.

Omavalitsuste territooriumil elavate inimeste tegelikku arvu mõjutavad mitmed asjaolud, nagu suvilates aastaringiselt elavad inimesed, kes rahvastikuregistri andmete järgi elavad kusagil mujal, näiteks Tallinnas.

3.3.2. Ettevõtlus

Kõigis käsitletavates valdades on suhteliselt palju erineva profiiliga ettevõtteid, eriti Tallinnale lähimates valdades. Antud juhul käsitletakse ettevõtteid, kus tekib peale segaolmejäätmete muid spetsiifilisi jäätmeid.

Anija vald: Horizon Tselluloosi ja Paberi AS; AS Rudus - kivitehas; AS Valsiniidu - mööblivabrik; OÜ Katkera - metallivalu; Eesti Kivi OÜ- looduskivi.

Jõelähtme vald: AS Tallegg - kanamunade ja linnuliha tootmine.

Kiili vald: A-AUTOHOOLDUS OÜ - sõiduaudode remont ja hooldus, keretööd, autotarvete müük, kodugaasi müük; EstNor OÜ - palkmajade ehitus; Hartrem OÜ - autotransport, veoautode remont; Mokiren OÜ – autotransport, veoautode remont; Olke DK OÜ - puittooted (uksed),

aknad, kapid); Tapvei Estonia OÜ - hakkepuidu tootmine; Vegali Grupp OÜ - briketeerimistehas, puidubrikett.

Kose vald: AS K.U.MELL - elektri- ja sidevõrkude ehitus, vee- ja kanalisatsioonitrasside ehitus; Balt Pallet Collars OÜ - puittaara ja puitluste tootmine; Ecoterm AS soojussõlmede tootmine; ELEET INVEST OÜ - kruusa- ja liivakarjäärid; savi kaevandamine; KIVITAMMI MK OÜ - teede ja kiirteede ehitus; MÖÖBEL SINULE OÜ - pehme mööbli tootmine; ROOMET &

MELROSTEN OÜ - valuvormide tootmine; Trepiekspert OÜ - metalli sepistamine, pressimine, stantsimine ja rullvaltsimine; pulbermetallurgia.

Kuusalu vald: AS WeeRec - elektri- ja elektroonikajäätmete käitlemine; Balti Spoon AS – spooni valmistamine; Hinnu Seafarm- seakasvatus.

Raasiku vald: AS Mistra-Autex - vaipade ja vaipkatete tootmine; AS Raasiku Elekter - elektri juhtkilpide, -paneelide, -pultide ja jaotuskappide tootmine; Metalliset Eesti AS – metalltoodete tootmine.

Viimsi vald: Adven Eesti AS – soojamajandus, Viimsi Keevitus AS, AS Milstrand - naftasaaduste laadimine ja ladustamine.

Maardu linn – Iru Elektri jaam AS, Termoil AS.

3.3.3. Jäätmete kogused, käitlemine ja taaskasutus

3.3.3.1. Üldised andmed kogutud jäätmete kohta

Tabelis 1 on antud käsitletavate omavalitsuste kogu jäätmetekke dünaamika aastatel 2008-2013.

Tabel 1. Kogu jäätmetekke 2008-2013 (tonni)

Aasta	Anija+ Kehra	Jõelähtme	Kiili	Kose	Raasiku	Viimsi	Maardu	Kuusalu
2008	1390 + 39 253	30 412	2934	2209	4297	56 924	22 446	3880
2009	1853 + 32 641	6473	1394	3003	2937	53 094	13 485	4047
2010	2966 + 50 498	26 536	1995	3251	2590	56 420	14 570	3725
2011	3056 + 59 391	37 609	8205	6274	3676	73 146	17 013	4045
2012	2505 + 65 326	62 609	1376	4701	3523	84 734	20 948	3601
2013	65 309	92 706	1539	5733	2904	100 054	85 712	4126

Kehra linnas on suuremaks jäätmetekitajaks Horizon Tselluloosi ja Paberi AS. 2012. a tekkis ettevõttes puukoore- ja puidujäätmed (kood 03 03 01) 17 874 tonni ja lubjasetet (messa) (kood

03 03 09) 39 869 tonni. Lisaks tekib veel muid jäätmeid. Seega tekkis 2012. a Anija vallas koos Kehra linnaga kokku jäätmeid 67 831 tonni.

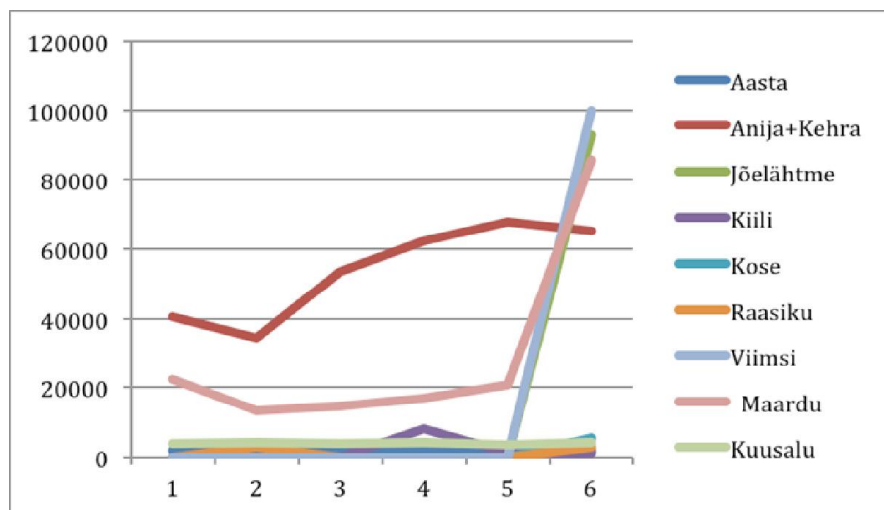
2012. a tekkis Kiili vallas olulisel määral ehitus- ja lammutusjäätmeid (pinnas ja kivid - kood 17 05 04).

Kose ja Raasiku vallas tekkis 2012.a vastavalt 3586 tonni ja 1118 tonni jäätmeliiki kivid ja pinnas (kood 17 05).

Jõelähtme vallas annab suure koguse Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS tekkivad jäätmete mehaanilise töötlemise jäätmed (kood 19 12) – 50 717 tonni.

Viimsi vallas tekkis 2012. a suur kogus pinnast (kood 17 05) – 65 669 tonni. Pinnase kui jäätmeliigi teke on seotud ehitustegevusega.

Üldiseks tendentsiks on jäätmetekke suurenemine, mida võib seostada eelkõige elatustaseme tõusuga ja rahvastiku arvu kasvuga. Statistikas esineb mõne omavalitsuse andmetes suuri kõikumisi, mille põhjused ei ole teada.

Joonis 3. Jäätmetekke (tonnides) omavalitsustes aastatel 2008-2013.

3.3.3.2. Segaolemejäätmed

3.3.3.2.1. Segaolemejäätmete teke

Olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal ettevõtluses tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed. Olmejäätmetes võib sisalduda nii tava- kui ka ohtlikke jäätmeid. Segaolemejäätmetes on materjalid liikide kaupa eraldamata.

Käsitletavates valdades tekkivatest segaolemejäätmetest (kood 20 03) annab ülevaate tabel 2 (Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi JATS andmed). Eestis tekkis segaolemejäätmeid (kood 20 03) 2012. a keskmiselt 285 kg inimese kohta

Tabel 2. Segaolmejäätmete (kood 20 03) teke 2013.a.

VALD/LINN	JÄÄTMED (tonni)	JÄÄTMED ÜHE ELANIKU KOHTA (kg)
Anija+Kehra	718	124
Jõelähtme	1377	225
Kiili	436	95
Kose	812	113
Raasiku	613	130
Viimsi	3980	221
Maardu	4900	307
Kuusalu	712	107

Keskonnaministeeriumi andmetel tekib Eestis keskmiselt segaolmejäätmeid elaniku kohta 400 kg/el/a (Keskonnaministeerium, 2008). Tabelis 10 toodud andmetest nähtub, et Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud valdades tekib riikliku statistika alusel tunduvalt vähem jäätmeid, kui Eestis keskmiselt. Siin tuleb arvestada, et riiklik statistika ei peegelda alati täpselt tegelikkust, elanikel on võimalus näiteks jäätmeid viia ka otse jäätmejaama, vedaja võib ühe omavalitsuses kogutud jäätmete andmed esitada teise omavalitsuse andmetena.

Jõelähtme, Viimsi, Kiili vallas ja Maardu linnas elanike arv ilmselt kasvab ja seetõttu võib eeldada, et tulevikus nende valdade/linna territooriumil tekkivate segaolmejäätmete ja eraldi kogutavate pakendijäätmete, vanapaberi ja kartongi ning biolagunevate jäätmete kogus suureneb.

Segaolmejäätmed tekivad kõikidel elualadel, nii kodumajapidamises kui ka ettevõtetes, nende seas ka puhkemajanduses ja toitlustusettevõtetes. Jäätmete sortimise ja taaskasutamisele suunamisega väheneb segaolmejäätmete energiakasutus ja kõrvaldamine (ladestamine).

Segaolmejäätmete teke on suurem tiheasustusaladel. Osa tekkinud jäätmetest käideldakse kohapeal (jäätmete põletamine, biojäätmete kompostimine jm).

3.3.3.2.2. Segaolmejäätmete koostis

Segaolmejäätmete koostise analüüs aitab välja selgitada segaolmejäätmete liigilist koostist sh hinnata nendes jäätmetes sisalduvat biolagunevate jäätmete ja pakendite osakaalu.

Segaolmejäätmete liigiline koosseis võib erineda vastavalt sellele, kas proov on võetud linnast või maapiirkonnast. Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud valdades elab suur osa elanikkonnast maapiirkonnas. Kõige uuem segaolmejäätmete liigilist koostist analüüsiv uuring on teostatud SEI-Tallinn poolt 2013.a: „Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring“. Nimetatud uurimuses võeti jäätmeproove lisaks linnadele ka maapiirkonnast (Järvamaa). Kuna Ida-Harjumaal vastavaid uurimusi teostatud ei ole, on järgnevalt analüüsitud uuringu tulemusi maapiirkonna analoogiast lähtudes.

Uuringu andmetest nähtub, et kõige suurema osakaalu segaolmejäätmetest moodustavad biolagunevad jäätmed - 31,1 % (köögijäätmed, aiapäätmed ja muud biolagunevad jäätmed). Järgneb plast – 17,8 % ning paber ja kartong - 12,6 %, tekstiil ja rõivad 7,4%, klaas 5,3%, metall 4,0%, ohtlikud jäätmed 1,5% ja elektroonikaromu 1,5%.

Maardu linna puhul võib tiheasustusest tulenevalt rakendada väikelinna piirkonna (Pärnu linn) analoogiat. Hajaasustatud valdade puhul maapiirkonna analoogiat (Järvamaa maapiirkond). Uuringu andmetest nähtub, et, kõige suurema osakaalu segaolmejäätmetest moodustavad biolagunevad jäätmed -31,7 % (köögijäätmed, aiapäätmed ja muud biolagunevad jäätmed). Järgneb plast – 17,4 %, paber ja kartong -14,7 %, klaas 6,0 %, metall 5,1 %, tekstiil ja rõivad 3,5 %, elektroonikaromu 1,4% ja ohtlikud jäätmed 0,7 %. Uuringute tulemustest võib järeldada, et suuremat tähelepanu tuleb valdades pöörata biojäätmete ja pakendijäätmete liigiti kogumisele.

3.3.3.3. Biolagunevad jäätmed

Biolagunevad jäätmed on aia- ja haljastujäätmed; kodumajapidamises, jaemüügikohas ja toitlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijäätmed ning toiduainetööstuses tekkinud jäätmed, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed eelmainitud jäätmetega. Biolagunevad jäätmed on mikroorganismide toimel aeroobselt või anaeroobselt lagunevad jäätmed. Siia hulka kuuluvad ka reoveesetted, puit ja vanapaber. Aia- ja haljastusjäätmeid võib kompostida

Alates 2020. aasta 16. juulist ei või prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas olla biolagunevaid jäätmeid üle 20 massiprotsendi (JäätS § 134).

Väikeelamutes tuleb köögijäätmeid kompostida kahjurite eest kaitstud kompostimisnõudes. Aia- ja haljastusjäätmeid võib kompostida majapidamise juures lahtiselt aunas.

Valdade jäätmehoolduseeskirjad sätestavad biolagunevate jäätmete eraldi kogumise kohustuse 10 või enama korteri arvuga elamu korral. Üksikelamu kinnistul ei pea olema biolagunevate jäätmete mahutit juhul, kui biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed kogutakse liigiti ning kompostitakse kinnistul. Biolagunevaid aia- ja haljastusjäätmeid saab samuti üle anda jäätmejaamades.

Liigiti kogutud biojäätmete hulka satub endiselt olulisel hulgal segaolmejäätmeid. Kogutud biojäätmed sisaldavad kilekotte ja muid jäätmeid, mis takistavad kompostimisprotsessi.

Biolagunevatel jäätmetel põhiosa tuleb ettevõtelt, elanike poolt üleantavad kogused on tagasihoidlikud.

SEI-Tallinn poolt 2013.a. läbi viidud Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuringu kohaselt sisaldasid 2013. a Järvamaa kodumajapidamistest pärit ladestatavad segaolmejäätmed biolagunevaid jäätmeid keskmiselt 31,1 massiprotsenti. Kuna prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulgas ei või alates 2020.a. 16. juulist olla biolagunevaid jäätmeid üle 20 massiprotsendi, tuleb elanikkonna hulgas teha teavitustööd ja järelevalvet biolagunevate jäätmete eraldi sortimiseks.

Kalmistu külastajatele on jäätmete liigiti kogumiseks paigutatud eraldi kogumismahuteid, kuid paljudel juhtudel pannakse biolagunevate jäätmete konteineritesse sinna mittesobivaid jäätmeid.

3.3.3.4. Vanapaber ja kartong

Suur osa vanapaberist ja kartongist on taaskasutatav, juhul kui see on puhas. Anija, Jõelähtme, Kiili, Kose, Kuusalu, Raasiku, Viimsi valla ja Maardu linna jäätmehoolduseeskiri kohustab paberit ja kartongi koguma eraldi mahutisse juhul, kui kinnistul on vähemalt 5 korterit.

Valdades, kus on olemas jäätmejaam, saab paberit ja kartongi tasuta üle anda. Taaskasutusorganisatsioonide andmetel on probleemiks asjaolu, et pandi paberpakendi kogumiskonteineritesse on pandud märkimisväärses kogused vanu ajalehti ja ajakirju, mille kogumine pole taaskasutusorganisatsioonide ülesanne. Praegu puuduvad paberi ja kartongi mugavad üleandmisvõimalused piirkondades, kus jäätmejaama ei ole.

Tabel 3. Olmejäätmete hulgast väljanopitud või liigiti kogutud paber ja kartong, 2013a.

VALD/LINN	KOGUTUD VANAPABER JA KARTONG (tonni)
Anija	43
Jõelähtme	38
Kiili	5
Kose	1
Raasiku	33
Viimsi	200
Maardu	158
Kuusalu	31

Segaolmejäätmeid tekkis 2012. a valdades kokku 439 tonni. Kasutades SEI-Tallinn poolt koostatud Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuringus (2013) esitatud andmeid, on Eestis keskmiselt segaolmejäätmetes paberi ja kartongi osatähtsus 13,5 % (massiprotsenti).

3.3.3.5 Ohtlikud jäätmed

Ohtlike jäätmeid tekib nii kodumajapidamistes kui ka tootmisettevõtetes. Ohtlikud jäätmed (elavhõbedalambid, vanad akud, vanaõli, värvid, ravimid jms.) antakse üle vastavat käitluslitsentsi omavatele ettevõtetele. Valdades asuvad ohtlike jäätmete vastuvõtupunktid – Viimsi jäätmejaam, Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS, Anija vallas Kehras ja Alaveres, Kosel. Mitmed omavalitsused (Jõelähtme, Kiili, Anija) on kord aastas korraldanud ka ohtlike jäätmete kogumisringe.

Tabel 4. Kogutud ohtlikud jäätmed 2013a.

VALD/LINN	KOGUTUD OHTLIKUD JÄÄTMED, (tonni)
Anija	22
Jõelähtme	99
Kiili	13
Kose	89
Raasiku	150
Viimsi	993
Maardu	6796
Kuusalu	362

Kavandatav liigitikogutavate jäätmete mobiilne kogumissüsteem peab tulevikus hõlmama ka ohtlike jäätmete äraandmise võimalusi. Ohtlike jäätmete kogumine peaks edaspidi toimuma “saastaja maksab” põhimõttel.

3.3.3.6. Pakendijäätmed

Pakendijäätmed kuuluvad tootjavastutusega hõlmatud jäätmete hulka, mille kokkukogumise kohustus lasub pakendiseadusest tulenevatest piirmääradest lähtuvalt tootjavastutusorganisatsioonidel. Elanikud saavad pakendijäätmeid kogumispunktides üle anda tasuta.

Pakend on mis tahes materjalist valmistatud toode, mida kasutatakse kauba, toormest kuni valmiskaubani, hoidmiseks, kaitsmiseks, käsitlemiseks, kättetoimetamiseks ja esitlemiseks kogu tsükli vältel tootjast tarbijani. Pakendiks loetakse ka samal eesmärgil kasutatavaid ühekorratooteid. Pakendiseaduse kohaselt on pakendimaterjalid klaas, plastik, paber ja kartong, kaasa arvatud kihiline kartong, metall, puit ja muu materjal.

Pakendeid saab anda üle kõigis jäätmejaamades ja pakendipunktides. Lisaks avalikele pakendipunktidele kogutakse pakendijäätmeid korterelamute juurde paigutatud konteineritesse. Pakendikonteinereid pakuvad taaskasutusorganisatsioonid. Eramaja omanikele pakuvad taaskasutusorganisatsioonid koostöös jäätmevedajatega pakendikoti teenust.

Pakendipakendite tagasivõtmist korraldab OÜ Eesti Pakendipakend. Ida-Harjumaa valdades korraldavad pakendite tagasivõtmist MTÜ-d Eesti Pakendiringlus (edaspidi: EPR) ja Eesti Taaskasutusorganisatsioon (edaspidi: ETO) ning Tootjavastutusorganisatsioon OÜ (edaspidi: TVO).

2013. a lahus kogutud pakendijäätmete, seejuures olmepakendijäätmete kogus on antud tabelis 5.

Tabel 5. Pakendijäätmete (jäätmekood 15 01) teke 2012.a.

VALD/LINN	PAKENDIJÄÄTMED (tonni)
Anija	207
Jõelähtme	1277
Kiili	121
Kose	228
Raasiku	152
Viimsi	1175
Maardu	8139
Kuusalu	416

Pakendijäätmetest moodustab kõige suurema osa plastpakend (keskmiselt 46%). Paber- ja kartongpakend moodustas keskmiselt 20%, klaaspakend ning metallpakend moodustasid ligikaudu võrdse osa pakendijäätmetest (vastavalt 16,1% ja 14,7%)².

² Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring, 2013. SEI.

Pakendi ringlussüsteemi tegevust suunab kohalik omavalitsus oma haldusterritooriumil, arvestades tootjate ja turustajate ning tarbijate seisukohti. Omavalitsus määrab kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid, mis on kehtestatud omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjaga.

Tagatisrahaga koormatud pakendite tagastuspunktid asuvad suuremate kaupluste juures Harjumaal on neid kokku 245 (koos Tallinnaga). 2012. aastal koguti Eesti Pandipakendi poolt hallatava kogumissüsteemi kaudu kokku ja suunati taaskasutusse 89% plastpudelite, 86% klaaspudelite ja 62% plekkpurkide turule paisatud massist.

Vastavalt pakendiseadusele peab konteinerid paigutama piisava tihedusega. Selle korraldamine on taaskasutusorganisatsioonide (TKO) ülesanne koostöös omavalitsustega.

3.3.3.7. Probleemtoodete jäätmed

Probleemtoode (elektri- ja elektroonikaseadmed, patareid ja akud, mootorsõidukid ja nende osad ning romusõidukid ja kasutatud osad, rehvid ja põllumajandusplast) on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohtu, keskkonnahäiringuid või keskkonna ülemäärast risustamist (jäätmeseadus).

Probleemtoodete jäätmete kokkukogumise ja käitlemise kohustus lasub tootjavastutusorganisatsioonidel. Tootjavastutuse põhimõtte kohaselt peab tootja tagama tema poolt turule lastud probleemtoodetest (patareid ja akud, mootorsõidukid ja nende osad, elektri- ja elektroonika-seadmed, rehvid, põllumajandusplastid) tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise, korduskasutamise või nende kõrvaldamise. Nende tegevustega seotud kulud kannab tootja. Tootjal on kohustus koguda ja edasisele käitlemisele suunata ka sellisest probleemtoodest tekkinud jäätmed, mis on turule lastud enne tootjavastutuse rakendumist (nn endisaegsed ehk ajaloolised jäätmed).

Põllumajandusplasti osas peab igas maakonnas olema üks kogumispunkt või tootja kogub neid jäätmeid ettevõtete juures (Põllumajandusplastist tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtajad, RT I 19.02.2013,13). Harju maakonnas paikneb põllumajandusplasti kogumispunkt aadressil Pärnu mnt 388a, Tallinn. Vajadusel võib kogumispunkte rajada ka kusagile mujale.

Patareide ja akude puhul peavad tootjad varustama alates 26. septembrist 2008 oma tooteid turustavad kauplused ja muud müügikohad kogumismahuti(te)ga, kuhu tarbijad saavad kasutatud patareisid ja akusid üle anda. Patareide ja akujäätmete tagastamine on tasuta, ka ei pea samasugust uut kaupa asemele ostma. Patareisid ja akusid saab üle anda lisaks koos teiste ohtlike jäätmetega Viimsi valla jäätmejaamas, Maardu jäätmejaamas, Kiiu jäätmejaamas ja omavalitsuste poolt korraldatud ohtlike jäätmete kogumisringidel. Mitmeid patareide kogumiskaste on ka ühiskondlikes hoonetes.

Kantavate patarei ja akujäätmete kogumise osakaal jäätmete kogumassist peab aastaks 2016 moodustama 45%. KOV saab eesmärgi täitmisele kaasa aidata teavitustöö teostamisega elanikkonna hulgas ja koostöös tootjavastutusorganisatsioonidega kogumispunktide võrgustiku täiendamisega.

Elektroonikaseadmed võivad sisaldada ohtlikke jäätmeid nagu raskemetalle, halogeenitud ühendeid ja asbesti. Vanad kodumasinad nagu külmikud võivad sisaldada osoonikihti lagundavaid freoone. Vabariigi Valitsuse määruse „Elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord ning sihtarvud ja sihtarvude saavutamise tähtsajad“ kohaselt on tootja kohustatud turustaja müügikohtade kaudu tarbijalt tasuta arvulise vastavuse alusel tagasi võtma turustatava seadmega sama liiki ja sama otstarvet täitvast seadmest tekkinud elektroonikaromu. Siit tulenevalt on

elektroonikaseadmeid müüvad kauplused kohustatud uue elektroonikaseadme müümisel vana samalaadse seadme tagasi võtma. Siit tulenevalt on elektroonikaseadmeid müüvad kauplused kohustatud uue elektroonikaseadme müümisel vana samalaadse seadme tagasi võtma kui see vastab oma liigilt kaupluses müüdavatele seadmetele.

Elektroonikaseadmete jäätmeid saab ära anda elektroonikajäätmete müüjate juures või jäätmejaamades.

Elektroonikajäätmeid on vastu võetud ka ohtlike jäätmete kogumisringide raames. Elektri- ja elektroonikajäätmete kogumist korraldavad tootjavastusorganisatsioonid MTÜ EES-Ringlus ja MTÜ Eesti Elektroonikaromu.

Elektroonikaromude kogumise osakaal kolmel eelneval aastal turule lastud elektri- ja elektroonikaseadmete kogumassist peab aastaks 2020 ulatuma 65%-ni. Eesmärgi saavutamiseks teeb KOV tihedat koostööd tootjavastutusorganisatsioonidega elektroonikaromude vastuvõtupaikade võrgustiku laiendamiseks ning elanikkonna teavitamiseks elektroonikaromude üleandmise võimaluste kohta.

Romusõidukid ja vanarehvid. Mootorsõidukite ja nende osade, sh rehvide, tagasivõtmise peavad tootjavastutuse põhimõttel ellu rakendama ja finantseerima tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele. Mootorsõidukite või nende osade turustaja on kohustatud kasutajalt turustatava osaga sama liiki osast tekkinud osa (kasutatud osa) tasuta tagasi võtma sõltumata sellest, kas kasutaja kavatseb osta uue osa või mitte.

Vanarehvide kogumist reguleerib Vabariigi Valitsuse 17.06.2010. a määrus nr 80 „Rehvidest tekkinud jäätmete kogumise, tootjale tagastamise ning taaskasutamise või kõrvaldamise nõuded ja kord“. Määruse § 5 kohaselt on tootjad kohustatud vanarehvid tasuta tagasi võtma piiramatus koguses rehvide kasutajalt, mootorsõidukite ja rehvide hooldustöökojalt (välja arvatud hooldustöökojalt, kes tegeleb ka romusõidukite töötlemisega), kohalikul omavalitsuselt ning kohaliku omavalitsuse jäätmejaama lepingu alusel haldavalt jäätmekäitlejalt. Vanu rehve võtab vastu suur osa rehvide müügiga tegelevaid ettevõtteid, kui samast ettevõttest ostetakse uued rehvid. Jäätmejaamades asuvad kogumispunktid on suunatud ainult eraisikutele ja seetõttu võib olla kehtestatud vastu võetavatele vanadele rehvidele arvuline piirang. Vanu rehve on kokku kogutud ka „Teeme ära“ kampaaniate käigus.

3.3.3.8. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmed koosnevad mitmesugustest materjalidest – mineraalsed materjalid (pinnas, kivid, kipsil põhinevad materjalid, klaas), puit, metall, ohtlikud ained (näiteks värvi- ja lahustijäägid, asbest).

Tabelis 6 on antud ehitus- ja lammutusjäätmete teke omavalitsuste lõikes 2013 aastal.

Tabel 6. Ehitus- ja lammutusjäätmete (kood 17) teke 2013a.

VALD/LINN	EHITUS-JA LAMMUTUSJÄÄTMED, (tonni)
Anija	273
Jõelähtme	49842
Kiili	833
Kose	3035
Raasiku	1202
Viimsi	88926
Maardu	11621
Kuusalu	1116

Ehitus- ja lammutusjäätmeid võetakse tasuta või tasu eest vastu jäätmejaamades. Vastuvõetud ehitusjäätmed suunatakse käitlemiseks väljapoole. Asbesti sisaldavate jäätmete (eterniit, asbesttsementtorud ja -plaadid) vastuvõtt toimub OÜ Slops ehitusjäätmete ladestuspaigas ning AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuses. Ehitusjäätmeid saab lisaks tasu eest üle anda AS

Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuses, OÜ Slops ehitusjäätmete ladestuspaigas ja Vao karjääris (OÜ ATI Grupp).

Suurte lammutusobjektide puhul peab asukohapõhiselt leidma võimaluse jäätmete käitlemiseks.

Nimetatud jäätmete kogumise optimaalne lahendus põhineb järgmises – tekkivate jäätmete sortimine tekkekohas, nende käitlemine jäätmejaamades, tekkivate jäätmete vedu käitlusettevõttesse ja nende edasine käitlemine. Jäätmete reeglitepärasel käitlemisel on vaja järgida omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja nõudeid. Lisaks on vaja tõhustada keskkonnajärelevat, et vähendada ehitus- ja lammutusjäätmete (ka asbesti sisaldavate jäätmete) ulaladestamist. Ehitusseaduse järgi peab ehitise lammutamiseks koostama projekti, milles näidatakse tekkivate jäätmete liigid, kogused ja käitlemisviis. Omavalitsused kontrollivad pisteliselt ehitusloal märgitud lammutusnõuete täitmist.

Ehitus- ja lammutusjäätmetest annavad suurema koguse metallijäätmed ja pinnas ning kivid. Metallijäätmed valdavalt taaskasutatakse. Tekkivate ehitus- ja lammutusjäätmete kogus ning liigilisus ei vasta jäätmearuandluses toodud andmetele – alati on selles osas lõtk tekkivate ja kogutavate jäätmete vahel, samuti jäätmete klassifitseerimise osas.

3.3.3.9. Tervishoiu- ja veterinaarjäätmed

Jäätmehoolduseeskirja järgi on vaja tervishoiu- ja veterinaarjätmete osutajal ohtlikud jäätmed (riskijäätmed) koguda eraldi, pakendada tulenevalt jäätmeliigi eripärast, käidelda ja anda üle vastavat jäätmeluba omavale jäätmekäitlusettevõttele. Vastavalt õigusaktidele on kahjutustamata tervishoiu- ja veterinaarjätmete nakkusttekitavate jäätmete ladestamine prügilatesse keelatud. Praeguseini ladestatakse enamuse tervishoiuasutustes tekkinud jäätmetest Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuse ladestusalal.

Harju maakonnas kompleksne tervishoiujäätmete käitlussüsteem senini puudub. Käitlusvõimaluse puudumise tõttu satub ilmselt osa eelnimetatud jäätmeid segaolmejäätmete hulka.

Tabel 7. Tervishoiu- ja veterinaarjätmete (kood 18) teke 2013a.

VALD	TERVISHOIU- JA VETERINAARJÄÄTMED, (tonni)
Anija	33
Jõelähtme	4
Kiili	0
Kose	7
Raasiku	27
Viimsi	43683
Maardu	1765
Kuusalu	5

Lähtudes tabeli 7 andmetest ei tekkinud 2012. aastal jäätmekavaga hõlmatud valdades praktiliselt tervishoiu- ja veterinaarjätmeid, v.a. Viimsi vallas ja Maardu linnas. Saadud andmeid ei saa pidada väga täpseteks, kuivõrd kõigis valdades on tervishoiu- ja veterinaarteenuste osutajaid. Ilmselt tekib ohtlikke jäätmeid ka perearstikeskustes ja hambaraviteenuste osutamise käigus.

Kõlbmatud ravimijäätmed tuleb käidelda vastavalt ravimiseaduse nõuetele. Aegunud või kõlbmatuks muutunud ravimid tuleb tagastada apteeki.

Probleemiks on inimese tervishoiul ja veterinaaria valdkonnas kõlbmatute ravimijääkide (antibiootikumide) sattumine kanalisatsioonisüsteemi.

Hukkunud ja surnud loomad tuleb viia Väike-Maarjas asuvasse loomsete jäätmete käitlemise tehasesse (praegusel ajal on operaatoriks AS Vireen).

Elanike hulgas tuleks laiemalt levitada teavet selle kohta, milliseid ravimijääke apteegid võtavad vastu.

3.3.3.10. Kasutuskõlblikud esemed ja riided

Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud valdades/linnades on võimalik kasutuskõlblikke ja puhtaid riideid ära anda kasutatud riiete müügiga tegelevatele ettevõtetele ja abiorganisatsioonidele. Laiemad võimalused kasutatud riiete ringlussevõtuks on loodud Tallinna linnas (Uuskasutuskeskus (Tatari 64, Telliskivi 61), heategevusühing „Emma“ (Mulla 8), Päästarmee (Kopli 8) ja Humana kauplused). Kiili vallale on pakkunud kasutatud riiete konteineri võimalust MTÜ Riidepunkt. Ida-Harjumaa omavalitsustes on kasutatud riiete kogumispunktid loodud järgmistel aadressidel sh Saha tee 13, Loo alevikus, Nabala tee 14 Kiili asulas, Võsa tee 26 ja Viimsi kaubanduskeskuse juures Viimsis.

Kuna kasutatud riiete ja esemete müüjad/jagajad jäätmearuandeid esitama ei pea, puudub ülevaade kokku kogutud ja ringlusse võetud esemetest ja riietest.

Kodumajapidamistest kokku kogutud rõivaste kogused jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on olnud pea olematud, kuna puuduvad riiete kogumissüsteemid. SEI-Tallinna (2008) hinnangul võiks tekstiili ja rõivaste hinnanguline kogus segaolmejäätmetes olla 4,5%.

3.3.3.11. Metallijäätmed

Metallijäätmeteks võivad olla värvilistest metallidest, mustmetallidest või nende sulamitest pakendid ja muud jäätmed. Metallpakendid saab tasuta panna pakendikonteinerisse. Teiste metallijäätmete kogumine toimub jäätmete kokkuostu teel. Lisaks saab metallijäätmeid viia tasuta jäätmejaama ja vastavat käitlusluba omavasse ettevõttesse.

3.3.3.12. Suurjäätmed

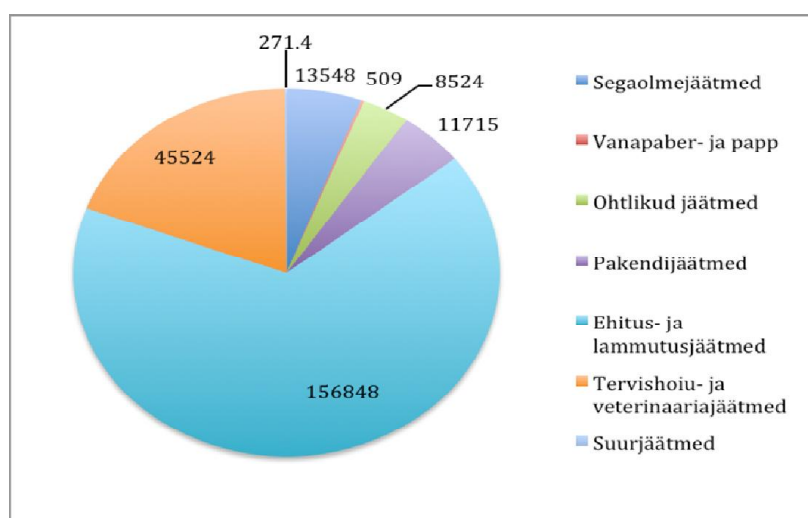
Suurjäätmed on jäätmed, mida kaalu või mahu tõttu ei ole võimalik paigutada jäätmemahutisse, nagu mööbel, vaibad, madratsid, kardinapuud, aknaraamid, kraanikausid jms.

Suurjäätmete kogumine on hõlmatud reeglina korraldatud jäätmeveoga, lisaks saab neid üle anda jäätmejaamades.

Tabel 8. Suurjäätmete teke 2013.a.

VALD	2013. A JÄÄTMED (tonni)
Anija	24
Jõelähtme	12
Kiili	1,4
Kose	3
Raasiku	6
Viimsi	11
Maardu	205
Kuusalu	9

Jäätmete osakaalud kogu piirkonnas 2013a statistika põhjal on esitatud joonisel 4.

Joonis 4. Jäätmete osakaalud Ida-Harju piirkonnas 2013.a.

4. JÄÄTMEHOOLDUSE KORRALDUS

4.1. Üldine ülevaade

Jäätmehoolduse üldeesmärgid on fikseeritud riigi jäätmekavas 2014-2020. Neid üldeesmärke rakendatakse ka valdade jäätmehoolduse suhtes.

Käsitlevatest valdades kogutud tavajäätmed on veetud ettevõttesse AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus ja AS Ragn-Sells, kus osa jäätmeid on läinud jäätmekütuse tootmiseks ja osa

ladestati prügilasse. Nüüdseks on käiku antud Iru jäätmeenergiaplokk ja olmejäätmete ladestamist massiliselt ei toimu.

Sulgemist vajavaid prügilaid valdades ei ole, v.a. Kehra prügila. Praegu toimub Kehras Horizon Tselluloosi ja Paberi AS poolt olmejäätmete ja tööstusjäätmete prügilate sulgemine. Anija Vallavolikogu algatas 23.01.2014 otsusega nr 41 Anija vallas Ülejõe külas Tuhamäe maauksusele tööstusjäätmete prügila ja puidujäätmete ning reoveesete kompostimisala rajamisega kaasneva keskkonnamõju hindamise ehitusprojekti koostamise käigus.

Olmejäätmete osas see on juba toimunud, tööstusjäätmete osas peab prügila olema suletud 2015. a, seda vastavalt õigusaktidele. Kattematerjaliks kasutatakse nii puidujäätmeid kui ka lubjasete. Hiljem on kavas lubjasetet põletada.

Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes asuvad jääkreostusobjektid on Tallinna naftabaas ja Kroodi oja põhjasetete reostus Maardu linnas, Kose-Risti ABT, Kose vallas ning Aruküla põhjaveereostus Raasiku vallas.

Korraldatud jäätmeveoga on omavalitsustes haaratud järgmised jäätmeliigid: segaolmejäätmed, vanapaber ja kartong, ajutiselt mahutite vahetusse lähedusse paigutatud suurjäätmeid ning kompostitavad biolagunevaid jäätmeid (v.a aia- ja haljastusjäätmed).

Korraldatud jäätmeveo piirkonnaks on tavaliselt omavalitsuse haldusterritoorium. Viimsi valla jäätmehoolduseeskirja järgi moodustab valla haldusterritoorium tiheasustusalana, kaasa arvatud Prangli saar, kuid välja arvatud Naissaar, ühe veopiirkonna.

Kuusalu valla jäätmehoolduseeskirja kohaselt Kuusalu valla territoorium, välja arvatud Pala, Kolgu, Tõreska ja Suru külade territooriumid, on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga.

Maardu linna jäätmehoolduseeskirja kohaselt on korraldatud jäätmeveo piirkonnaks Maardu linna haldusterritoorium.

Kose ja Anija vald on moodustanud ühise jäätmeveopiirkonna, mis hõlmab mõlema valla haldusterritooriumi.

Jõelähtme, Kiili ja Raasiku vallad on moodustanud ühise jäätmeveopiirkonna, mis hõlmab kõigi kolme valla haldusterritooriumi.

Segaolmejäätmetele rakendub korraldatud jäätmevedu nii elamumaa kui mitteelamumaa sihtotstarbega kinnistutel. Korraldatud jäätmeveoga on kaasnenud jäätmevaldajate sundliitmise, mis võimaldab paremat järelevalvet jäätmete käitlusnõuete järgimise üle. Enne korraldatud

jäätmeveo algust oli suur osa eramuid ja suvilaid jäätmete kogumissüsteemist väljas ning jäätmeid viidi kas võõrasse prügikasti, ladestati ebaseaduslikult või põletati.

Omavalitsustes tegelevad jäätmehoolduse alaste küsimustega keskkonnaspetsialist, heakorraspetsialist või ka teised spetsialistid. Ametiisikute töö eesmärgiks on valla/linna pädevusse kuuluvate kohaliku tähtsusega keskkonnaalaste (jäätmealaste) ülesannete täitmine.

Järelevalvet jäätmekäitluse üle teostavad Keskkonnainspeksioon ja valla/linnavalitsused, seda spetsialistide kaudu.

Keskkonnajärelevalve seaduse järgi on ka kohalik omavalitsus järelevalveasutus, millel on oma territooriumil keskkonnainspeksiooniga samasugused õigused ja kohustused. Keskkonnajärelevalve seaduse kohaselt on keskkonnainspeksioonil õigus kontrollida seadusega kohalikule omavalitsusüksusele pandud või kohaliku omavalitsusüksuse poolt halduslepinguga võetud keskkonnakaitse- ja -kasutusala ülesannete täitmist ning kohaliku omavalitsusüksuse volikogu ja valitsuse keskkonnakaitse- ja kasutusala üksikaktide seaduslikkust.

Osa Ida-Harju ühise jäätmekavaga haaratud valdadest (Kiili; Jõelähtme; Raasiku, Kose, Anija, Viimsi) on ühinenud MTÜ-ga Harjumaa Ühisteenuste Keskus (HÜK), et koostöös paremini korraldada omavalitsuste jäätmehooldust.

Uute kogumissüsteemide, olemasolevate jäätmerajatiste sulgemise, täiendavate jäätmerajatiste infrastruktuuri ja sellega seotud investeeringute vajadus on kasvav tulenevalt Riigi jäätmekava 2014-2020 eesmärkidest.

Täiendavaks tegevuseks seire- ja järelevalvesüsteemi tõhustamise osas on järelevalve kava koostamine ja selle täitmise kontroll.

4.2. Olemasolevad jäätmejaamad

Jõelähtme vallas asub Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS, kus võetakse vastu:

- sortitud olmejäätmed eraisikutelt.
Näiteks liigiti kogutud taaskasutatav materjal: paber ja kartong, klaas-, plast- ja metallpakendid ning segametallid, kasutuselt kõrvaldatud elektri- ja elektroonikaseadmed ja probleemtooted, piiratud kogused;
- õlide ja vanavärvide vastuvõtmine eraisikutelt, piiratud kogus;
- päevavalguslampide vastuvõtmine eraisikutelt, piiratud kogus;
- liigiti kogutud biolagunevad jäätmed, haljastus- ja pargijäätmed.

Viimsi valla jäätmejaam asub Püüsi külas Vanapere põikteel. Jäätmeid võetakse vastu ainult Viimsi valla elanikelt.

Tasuta vastuvõetavad jäätmeliigid on järgmised: sõiduauto rehvid, paberi ja kartongi jäätmed, klaas (sh lehtklaas), töötlemata puit, kompleksed elektri- ja elektroonikaseadmed, vanametall, ohtlikud jäätmed (võetakse vastu vastavalt ohtlike jäätmete käitleja vastuvõtunimekirjale ja –tingimustele). Seejuures õli ja rasva jäätmed ning värvid, liimid ja vaigud peavad olema üleandmisel pakendatud hermeetiliselt suletavas anumas.

Tasu eest: puulehed ja oksad, suurjätmed, sortimata ehitusjätmed v.a asbesti sisaldavad materjalid, mittekomplektne külmik, veoauto ja väiketraktori rehvi.

Kuusalu valla jäätmejaam asub Kiiu alevikus. Jätmeid võetakse vastu ainult Kuusalu valla elanikelt.

Tasuta vastuvõetavad jäätmeliigid on järgmised: sõiduauto rehvid, paberi ja kartongi jätmed, klaas (sh lehtklaas), komplektsed elektri- ja elektroonikaseadmed, ohtlikud jätmed, v.a. eterniit.

Tasu eest: suurjätmed, sortimata ehitusjätmed, puitjätmed, kivi-, betoon-, tellis, ehitusvill, suurjätmed.

Maardu linna jäätmejaam asub Muugal Kaldase tee 6. Jätmeid võetakse vastu ainult Maardu elanikelt.

Tasuta vastuvõetavad jäätmeliigid on järgmised: sõiduauto rehvid, paberi ja kartongi jätmed, pakendijätmed, lehtklaas, komplektsed elektri- ja elektroonikaseadmed, ohtlikud jätmed, kasutuskõlblik mööbel, vanametall.

Tasu eest: sortimata ehitusjätmed, suurjätmed üle 2 m³.

Praktika on näidanud, et Eestis seni rajatud jäätmejaamade halduskulud on suured. Seega on uute jäätmejaamade rajamisel vajalik arvestada pidevate püsikuludega. Jäätmejaamade rajamisel tuleks arvestada maksimaalselt isemajandamise võimalusi, teostades enne jäätmejaama rajamist uuringu jäätmejaama logistilise sobivuse ja võimalike käideldavate jäätmekoguste kohta. Optimaalseim lahendus oleks võimaldada jäätmete äraandmist kuni 20 km kaugusel.

Jõelähtme valla kehtivas jäätmekavas on plaanis rajada jäätmejaam Loo alevikku, seda pole seni tehtud. Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuse läheduse tõttu võib kaaluda alternatiivselt võimalust jäätmete sinna toimetamiseks kokkuleppe alusel.

Anija ja Raasiku vallas ei ole jäätmejaama. Võimalik on rajada lihtsustatud jäätmejaam (konteinerite park), näiteks pakendijätmete, paberi ja kartongi jm kogumiseks. Sama lahendus ka Kose valla puhul. Kiili asulas on üldplaneeringus määratletud ja detailplaneeringuga kinnitatud maaüksus jäätmejaama või jäätmete kogumispunkti rajamiseks loodud.

4.3. Tegevuste ja taristu integreerimine

Ida-Harjumaa ühise jäätmekava aluseks on praegused rajatised, mida peaks saama kasutada omavalitsuste üleselt. Selleks on vajalik omavalitsuste vaheline kokkulepe.

Taristu ühiskasutamise probleemideks on:

- jäätmejaama paiknemine teiste potentsiaalsete kasutajate suhtes;
- taristu rajamise ja hoolduskulude katmise võimalus erinevate omavalitsuste poolt.

Tiheasustusaladelt kogutud biolagunevate toidu- ja köögijätmete kompostimist on otstarbekas korraldada võimalikult lähedal tekkekohale.

Tiheasustusaladelt kogutud biolagunevate toidu- ja köögijätmete kompostimist on otstarbekas korraldada võimalikult lähedal tekkekohale näiteks Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskus AS-is.

Aia- ja pargijäätmete käitlemine peaks toimuma kohapeal.

4.4. Jäätmenõustamine ja –teavitus

Keskkonnahariduse üldine suunamine toimub riigi tasandil Keskkonnaministeeriumi ja Haridus- ja Teadusministeeriumi koostöös. Keskkonnaameti keskkonnahariduse osakonna ja regiooni spetsialistide kaudu toimub elanikkonna teadlikkuse tõstmine praktiliste õppe programmide ja kampaaniate kaudu.

Jäätmealase teavitamisega tegelevad veel kohalikud omavalitsused, jäätmekäitlejad, taaskasutus- ja tootjavastusorganisatsioonid ning muud keskkonnaorganisatsioonid. Jäätmealased teavituskampaaniad ja koolitus toimub suures osas projektipõhiselt. Tegelikult peaks see toimuma pidevalt.

Valdade veebilehtedel on antud teave jäätmejaama tegevuse, pakendikonteinerite asukohtade, ohtlike jäätmete kogumise kohta, teave korraldatud jäätmeveo ja jäätmete sortimise kohta.

Jooksvat jäätmealast teavet on elanikele vahendatud kohaliku ajalehe kaudu (kogumisringid, pakendikonteinerite asukohad jms.)

Informatsiooni omavalitsuse territooriumil asuva jäätmejaama kohta, ohtlike jäätmete, kasutuskõlbmatute patareide ja pakenditekonteinerite asukoha kohta, jäätmeveo piirkondade ja neid teenindavate jäätmekäitlejate kohta saab omavalitsuste veebileheküljelt.

KIK-i poolse toetuse korral on korraldatud kampaaniaid elanike jäätmealase teadlikkuse tõstmiseks.

Kaasaegse jäätmekäitluse arendamine ei ole üksnes tehniline, vaid ka sotsiaalne probleem. Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanike kaasamist ja vastavat selgitustööd. Jäätmete tekke vähendamine, jäätmete sortimine ja käitlemine tekkekohas sõltub suurel määral elanike valmisolekust jäätmekäitlust edendada. Valmisolek omakorda on seotud motivatsiooniga – parandada elukeskkonda tervikuna, vähendada jäätmekäitluse maksumust jne.

Tehtava selgitustöö saab jagada kaheks:

- üldine süstemaatiline keskkonnakasvatuse, sh ka kõikidele sihtgruppidele suunatud säästva jäätmekäitluse selgitustöö;
- konkreetse jäätmekäitlusprogrammi käivitamise eelne ja selle toimimise ajal toimuv selgitustöö.

Sihtgrupiks on füüsilised ja juriidilised isikud (kinnistute omanikud, kortermajade elanikud, koolilapsed, ettevõtjad jt).

4.5. Jäätmehoolduse rahastamine

Üldiseks printsiibiks jäätmehoolduse rahastamisel (jäätmejaamade haldamine, ohtlike jäätmete kogumise- ja käitluskulud, teavitamis- ja nõustamiskulud, kulud jäätmevaldajate registrele) on saastaja maksab põhimõtte rakendamine.

Praegusel ajal toimub jäätmekäitluse finantseerimine järgmiselt:

-
- ettevõtted maksavad ise kõikide tekitatud jäätmete käitlemise eest, kaasa arvatud ohtlikud jäätmed;
 - elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise eest jäätmeveo teenustasu otse jäätmekäitlusettevõttele või läbi kinnisvarahaldusteenuseid pakkuva ettevõtte.

Valdade eelarvest kaetakse:

- kulud jäätmete kogumiseks ja kõrvaldamiseks avalikust ruumist;
- jäätmevaldajate registrite loomise ja haldamisega seotud kulud;
- jäätmevaldajate teavitamise - ja nõustamiskulud;

- korraldatud jäätmehoolduse rakendamise seotud kulud;
- ohtlike jäätmete kogumisringi korraldamise seotud kulud;
- jäätmejaama haldamisega seotud kulud;
- omavoliliselt ladestatud prügikoristamise kulud.
- jäätmehoolduse järelevalve kulud.

Vastavalt jäätmeseadusele tuleb jäätmehoolduse arendamist toetada jäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Saastetasu peab toetama omavalitsuse poolt tehtavaid investeeringuid jäätmemajanduse edendamiseks ning katma loodud infrastruktuuri ülalpidamiskulud.

Hoolimata sellest, et saastetasud jätkuvalt tõusevad, võib prognoosida siiski jäätmete ladestamisest laekuvate tasude vähenemist, kuna enamik olmejäätmeid ei lähe enam ladestamisele vaid põletamise või jäätmekütuse tootmise näol taaskasutamiseks. Keskkonnatasude seaduse alusel valdade eelarvesse laekuv saastetasu on viimastel aastatel praktiliselt olematuks muutunud, sest alates 2013.a keskpaigast töötab Iru jäätmeenergiaplokk ja jäätmeid ei ladestata enam kõrvaldamisel prügilatesse. Siit tulenevalt on valdadel kadumas motivatsioon ja võimalus jäätmehooldusesse investeerimiseks ja olemasoleva taristu ülalpidamiseks. Ainus olemasolev võimalus seda jätkata on segaolmejäätmete jätkuv suunamine kõrvaldamistegevustesse. SEI Tallinn ja TÜ koostatud „Keskkonnatasude mõjuanalüüs“ (SEI, TÜ, 2013) hinnangul ei saa jäätmete prügilasse ladestamise maksustamine saastetasuga olla ainus jäätmete taaskasutamise edendamise meede. Praegu kehtiva õiguse alusel puudub omavalitsustel õigus jäätmemaksu kehtestamiseks kohaliku maksuna.

Jäätmehoolduse rahastamine toimub kehtiva õiguse kohaselt järgmiselt:

- jäätmeveo teenustasu peab olema piisav, et katta jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemis- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veo ja veo ettevalmistamisega seotud kulud. Seega peab jäätmevaldaja katma nimetatud kulud, ka laiemas mõttes jäätmehoolduskulud;
- jäätmeveo võib korraldada selliselt, et jäätmeid vedava ettevõtja ainsaks kliendiks ja temale tasu maksjaks on kohaliku omavalitsuse üksus või viimase poolt volitatud mittetulundusühing. Sellisel juhul lasub jäätmevaldajate üle arvestuse pidamise ning nendega arveldamise kohustus kohaliku omavalitsuse üksusel või viimase volitatud mittetulundusühingul;
- pakendiettevõtja peab turule lastud pakendatud kauba pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmed koguma ja taaskasutama selliselt, et sätestatud taaskasutuse sihtarvud oleksid täidetud, ning kandma sellest tulenevad kulud;

- probleemtoodetest tekkivad jäätmed - tootja on kohustatud tagama tema turule lastud probleemtoodetest tekkivate jäätmete kogumise ja nende taaskasutamise või nende kõrvaldamise ja omama selle kohustuse täitmiseks piisavat tagatist. Tootja võib valida, kas ta täidab kohustused individuaalselt, annab need kirjaliku lepinguga üle tootjate ühendusele või ühineb tootjate ühendusega.

5. JÄÄTMEKÄITLUSE KESKKONNAMÕJU

Jäätmekäitluse keskkonnamõju tuleb arvestada nii jäätmete kogumisel, vedamisel kui ka käitlemisel. Otsene keskkonnamõju võib avalduda inimeste ja loomade tervise kahjustamise kaudu või looduskeskkonna reostumises/hävimises. Kaudne keskkonnamõju võib avalduda jäätmekäitluskohast eralduva haisu levimises elurajoonidesse, käitluskoha ebaesteetilises välimuses, käitlemisega kaasnevas müras jne., mis võib oluliselt mõjutada käitluskohta ümbritseva piirkonna kinnistute hinda ja atraktiivsust.

Jäätmete kogumise keskkonnamõju avaldub eelkõige nende kokkukogumise ja säilitamise käigus. Keskkonnaohtu tekitavad ulaladestatud jäätmed (ka ohtlikud jäätmed), mis võivad põhjustada pinna- ja põhjavee ning pinnase saastamist, ohtu nii loodusliku keskkonnale kui ka inimeste tervisele. Vajalike vahendite puudumisel jäävad need jäätmed koristamata. Jäätmete illegaalset ladestamist ja keskkonna prügistamist tuleb oluliselt vähendada. Oluline on korraldada järelevalve alast koostööd naabervaldadega, kuivõrd prügistajad toovad sageli oma prügi teisest omavalitsusest.

Korraldatud jäätmeveo rakendamise ja sihipärase teavitustööga vähendatakse omavalitsuste ladestuskohtade tekkimist ja muud seadusevastast jäätmete kõrvaldamist, nagu näiteks jäätmete põletamist ja matmist kodumajapidamistes. Ohtlike jäätmete hoiustamisel tuleb luua tingimused, vältimaks ohtu ümbritsevale keskkonnale ja käitlusega seotud töötajate tervisele. Jäätmeid tuleb hoida tingimustes, mis tagab reostusohu vältimise. Oluline roll keskkonnamõju vähendamisel on ka jäätmete sortimisel, mis võimaldab eraldada ohtlikke ja taaskasutatavaid jäätmeid teistest jäätmetest. Selleks tuleb elanikkonnas juurutada sortimisharjumusi.

Jäätmete veo keskkonnamõju on seotud jäätmete võimaliku keskkonda pääsemisega veo ajal. Keskkonnamõju avaldavad ka jäätmete veoks kasutatavad transpordivahendid ja tõstukid, mis paiskavad keskkonda heitgaase. Jäätmeveo keskkonnamõju aitab vähendada korraldatud jäätmevedu, mis võimaldab jäätmete veoringe korraldada optimaalset logistikat arvestades (ühes piirkonnas üks vedaja, kes teenindab kõiki jäätmevaldajaid). Euroopa Kohus on kohtuasjas C292/12 rõhutanud, et kohalike omavalitsuse üksused peavad leidma võimalused jäätmete töötlemiseks nende tekkimisele lähimas võimalikus rajatises, et võimalikult palju piirata nende jäätmete transporti. Jäätmete veo keskkonnamõju vähendamine on võimalik korraldatud jäätmeveo hanke tingimustes nõuete kehtestamisega jäätmeveokitele ja käitluskoha asukohale.

Jäätmete lõppkäitluse keskkonnamõju sõltub käitlusviisist.

Jäätmekavaga hõlmatud valdades tekkivad tavajäätmed (segaolmejäätmed, biolagunevad jäätmed, suurjäätmed, vanapaber ja kartong) lõppkäideldakse järgmistes kohtades:

- Iru jäätmepõletustehases masspõletusena energia tootmiseks,
- AS Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuses jäätmekütuse tootmiseks või ladestamiseks;
- AS Ragn-Sells jäätmekütuse tehases;

- muul viisil kohaliku omavalitsuse poolt määratud keskkonnanõuetele vastavas käitluskohas.

Pikka aega on olnud põhiline jäätmete käitlemise viis nende ladestamine prügilatesse. Jäätmekavaga hõlmatud valdadest kokku kogutud segaolmejäätmed on põhiliselt käideldud Jõelähtme vallas asuvas Tallinna Jäätmete Taaskasutuskeskuses. Lähtudes jäätmekäitlushierarhiast loetakse ladestamist keskkonnale kõige negatiivsema mõjuga jäätmete käitlemise lahenduseks. Jäätmekütuse tootmist ning jäätmete masspõletust loetakse jäätmete taaskasutamiseks. Peale Iru jäätmepõletustehase käivitamist 2013 on jäätmete ladestamisele eelistatud jäätmete põletamist või jäätmetest jäätmekütuse tootmist.

Tulenevalt jäätmete taaskasutuse ja ringlussevõtu sihtarvude märkimisväärse tõusuga lähiaastatel tuleb lähitulevikus eelistada prioriteedina jäätmete ringlussevõttu, selleks mittesobivate segaolmejäätmete puhul on käitlemislahenduseks masspõletamine ja jäätmekütuse tootmine.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnanähtimissüsteemi seaduse alusel on Vabariigi Valitsus 29.08.2005 määrusega nr 224 kehtestanud täpsustatud loetelu tegevusvaldkondadest, mille korral tuleb kaaluda keskkonnamõju hindamise algatamise vajalikkust. Käesoleva jäätmekavaga ettenähtud meetmete puhul ei ole keskkonnamõju hindamine nõutav.

Jäätmekavaga planeeritavad meetmed hõlmavad põhiliselt liigiti kogumise edendamist ja jäätmete kogumise korraldamist. Jäätmete liigiti kogumine vähendab taastumatute loodusvarade kasutamist, aidates sellega kaasa keskkonnamõju vähendamisele.

6. JÄÄTMEHOOLDUSE EESMÄRGID JA ARENGUSUUNAD

Jäätmehoolduse kavandamisel on jäätmekavas lähtutud kehtivatest õigusaktidest, riiklikest ja kohalikest arengudokumentidest ja jäätmehoolduse üldeesmärkidest. Jäätmehoolduse kavandamisel on võetud arvesse senine jäätmehoolduse seis omavalitsustes. Jäätmehoolduse eesmärkide püstitamisel on aluseks ka Eesti keskkonnastrateegia 2030 põhiprintsiibid - säästev areng, keskkonnakahjustuste ennetamine ja vältimine, ettevaatlikkus, jäätmehoolduse integreerimine teiste eluvaldkondadega, integreeritus teiste keskkonnakaitse valdkondade ja loodusvarade kasutamiseks.

Jäätmehoolduse üldeesmärk tuleneb Riigi jäätmekavast 2014-2020. Riigi jäätmekavast tulenevalt on üldeesmärgiks saavutada jäätmekäitluse hierarhiat järgiv säästev jäätmehooldus. Selleks tuleb jäätmekava kohaselt vältida ja vähendada jäätmeteket, sh vähendada jäätmete ohtlikkust, võtta jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel, vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski, tõhustades muuhulgas seiret ning järelevalvet.

Jäätmeseaduses on sätestatud jäätmehierarhia, milles seatud prioriteetidest tuleb juhinduda jäätmetekke vältimisel ja jäätmehooldusmeetmete väljatöötamisel:

1. jäätmetekke vältimine;
2. korduskasutuseks ettevalmistamine;
3. ringlussevõtt;
4. muu taaskasutamine nagu energiakasutus;
5. kõrvaldamine.

Ida-Harjumaa jäätmekavaga hõlmatud valdades on jäätmehoolduse üldeesmärgid järgmised:

Üldeesmärgid on jätkuv tegevussuund, mida arendatakse ka peale antud jäätmekava perioodi lõppu.

1. vältida ja vähendada jäätmeteket, sh jäätmete ohtlikkust;
2. võtta liigitikogutud jäätmed ringlusse või neid muul viisil taaskasutada maksimaalsel tasemel segaolmejäätmete puhul on lahenduseks taaskasutamine või kõrvaldamine;
3. vähendada jäätmetest tulenevat keskkonnariski;
4. tõhustada seiret ning järelevalvet;
5. jäätmete liigitikogumise edendamine;
6. juriidiliste ja füüsiliste isikute jäätmetealane teavitamine ja nõustamine.

Omavalitsuse tasandil on raske mõjutada tekkivate jäätmete koguseid, kuid suunata saab jäätmete sortimist ja keskkonnanõuetele vastavat käitlemist. EL õigusaktides on seatud sihiks tagada aastaks 2020 50 % olmejäätmete ringlussevõtt (2011. a tase oli Keskkonnaministeeriumi andmetel üleriigiliselt ca 27 %). See tähendab 5 aasta jooksul vajadust ringlussevõtu osakaalu kahekordistada. Keskkonnaagentuuri andmetel riiklik jäätmetatistika omavalitsuste lõikes jäätmete taaskasutusse ja ringlussevõtu kohta puudub.

Kavaga hõlmatud valdades/linnas on põhieesmärgiks maksimaalne jäätmete liigiti kogumine tekkekohal, mis tagaks ühtlasi kõige kvaliteetsema jäätmematerjali ja parandab võimalusi selle taaskasutamiseks. Kui taaskasutatav materjal satub segaolmejäätmete massi, on tehnoloogiliselt keeruline kvaliteetse taaskasutatava materjali segaolmejäätmete massist välja sortimine. Olmejäätmete osas on prioriteediks eelkõige veel kasutuskõlblike toodete korduskasutuse soodustamine.

Jäätmete taaskasutamisel on prioriteediks nendes sisalduva materjali (jäätmete) eraldi kogumine ja käitlemine taaskasutusse ja ringlussevõtu kaudu. Taaskasutamisel ei tohiks eelistada jäätmete põletamist energia tootmiseks ringlussevõtule.

Lühiajaliselt (5 aastat) on olulisemad eesmärgid:

1. koostöö tootjavastutusorganisatsioonidega kehtivate taaskasutuse nõuete täitmise tagamiseks
2. sobivate jäätmekäitluslahenduste analüüsimine jäätmete lahuskogumisvõrgustike optimeerimiseks,
3. teavitamis- ja nõustamistegevuste korraldamine jäätmevaldajatele,
4. pakendijäätmete ning paberi- ja kartongijäätmete sisalduse vähendamine segaolmejäätmetes liigiti kogumise kaudu,
5. biolagunevate jäätmete kohtsortimise suurendamine korterelamutes ja väikeelamutes ning kompostimise edendamine,
6. koostöö naaberomavalitsustega jäätmehoolduse ja järelevalve arendamiseks.

Kirjeldatud eesmärkide täitmiseks on jäätmekava raames koostatud ka tegevusplaan (vt Lisa 1). Lähtuvalt püstitatud eesmärkidest, on tegevusplaani märgitud tegevused, samuti eeldatav täitmisperiood, rahastamisallikad ning täitja.

7. JÄÄTMEHOOLDUSE MEETMED

7.1. Meede I: Jäätmetekke vältimine ja korduskasutuse edendamine

7.1.1. Meetmed jäätmetekke vältimiseks või piiramiseks

Jäätmetekke vältimise peamisteks vahenditeks on säästliku tarbimise propageerimine ja pika elueaga toodete tootmine. Omavalitsusel puuduvad võimalused tootmisprotsessi mõjutada, kuid on võimalik teha elanikkonna hulgas teavitustööd nn. „ökoloogilise jalajälje“ vähendamiseks ressursside säästliku kasutamise kaudu.

Jäätmetekke vältimise alla liigitatakse üldjuhul ka tegevusi, mis on seotud materjalide ja toodete korduskasutuseks ettevalmistamisega. Korduskasutamiseks ettevalmistamine on kontrollimine, puhastamine või parandamine, millega jäätmeteks muutunud tooteid või nende komponente valmistatakse ette selleks, et neid oleks võimalik korduvalt kasutada ilma mis tahes muu eeltötluseta (nt seadmete, mööbli, kodumasinade, rõivast puhastamine ja parandamine enne nende uuesti kasutusse võtmist). Oluline on eristada korduskasutust jäätmete taaskasutusest, mis üldjuhul muudab toote esialgset kuju ja kasutamise funktsiooni. Seetõttu ei loeta korduskasutusel materjale ja tooteid jäätmeteks vastupidiselt jäätmete taaskasutamisele.

Sobivaim korduskasutuse materjal saadakse jäätmete kohapeal sortimisel. Sortimise edendamine eeldab elanikkonna hulgas jätkuvat teavitustööd ning võimaluste loomist sorditud jäätmete üleandmiseks.

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes peab olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist aastaks 2020 saavutama 50%. Selleks tuleb segaolmejäätmete seast kohapeal eraldada eelkõige biojäätmed ja pakendijäätmed, neid uuesti ringlusesse võttes.

Avalike riigihangete üheks oluliseks põhimõtteks peaks olema keskkonnasäästlike lahenduste nõudmine pakkujatelt. Omavalitsus näitab eeskuju materjalide säästlikul kasutamisel ning nõuab jäätmeteket vähendavaid meetmeid jäätmevaldajalt.

Soovitav tulemus: jäätmetekke pidev vähenemine, ringlussevõtu osakaalu suurenemine segaolmejäätmete osas.

7.1.2. Elanike keskkonnateadlikkuse tõstmine

Elanike jäätmealase teadlikkuse tõstmisele aitab kaasa jäätmekäitlusalaste infomaterjalide loomine ja jagamine, jäätmealase info avaldamine omavalitsuse lehes paber kandjal ja veebis, info jagamine külakoosolekutel ja ühistukoosolekutel. Jäätmehooldusalaste kampaaniate korraldamine erinevatele sihtgruppidele. HÜK juurde tuleks luua veebipõhine keskkond, kuhu koondatakse jäätmekavas osalevate HÜK liikmesvaldade ühine jäätmehoolduse teave. Eriti oluline on teha jäätmealast teavitustööd laste ja noorte ning pensioniealiste seas õigete hoiakute kujundamiseks. Teavitustöö osaks peaks olema muuhulgas elanikkonna harimine põletamiseks ja kompostimiseks sobivate jäätmete osas, toidu raiskamise vältimise alased nõuanded. Kõigis jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste põhikoolides tuleks õpetusprogrammi lisada sobiva olemasoleva õppeaine juurde või eraldi õppeainena õpetus jäätmehoolduse üldpõhimõtetest ja eesmärkidest. Toetada tuleks võimaluse korral kodanikuühenduste algatusi jäätmehoolduse valdkonnas (nagu „Teeme ära“ kampaania). Toidujäätmete tekke vähendamiseks tuleb soosida kodanikeühenduste algatusi toidu jagamiseks abivajajatele (nn. toidupanga põhimõte). Jäätmevaldajatele tuleb anda tagasisidet valesti kogutud jäätmete kohta.

Jäätmete liigiti kogumise edendamiseks tuleks korraldatud jäätmeveo puhul eri jäätmetele kehtestada eri hind põhimõttel, et liigiti kogutud jäätmete äraandmine on soodsam segaolmejäätmete äraandmisest.

Soovitav tulemus: liigiti kogutud jäätmete osakaal ning kvaliteet on tõusnud, jäätmete käitlus jäätmevaldajate poolt toimub nõuetekohaselt. Biolagunevate jäätmete kompostimist korraldavate majapidamiste arv kasvab oluliselt, väheneb segaolmejäätmete kogus. Jäätmevaldajate teadlikkus jäätmeinfo allikatest ja jäätmehoolduse korraldajatest on tõusnud.

7.1.3. Jäätmenõustamisteenuse edendamine

Jäätmealase nõustamisteenuse edendamiseks on otstarbeks jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes võtta HÜK palgale jäätmenõustaja (50-70 tuhande elaniku kohta üks nõustaja), kes tutvuks kõigi korraldatud jäätmeveoga seotud probleemidega ning nõustaks korteriühistuid, ettevõtjaid ja elanikkonda jäätmehoolduse põhimõtetest.

Soovitav tulemus: jäätmenõustaja on kompetentne ja nõustab elanikke kõigis olulisemates jäätmehoolduse küsimustes.

7.2. Meede II: Jäätmehoolduse korraldamine ja pikaajaline planeerimine

7.2.1. Ida-Harjumaa ühise jäätmekava ajakohastamine

Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ajakohastamine on jäätmekava korrapärane läbivaatamine ja selles muudatuste tegemine. Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava ajakohastamise suhtes kohaldatakse kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava koostamise menetluse kohta sätestatud.

Soovitav tulemus: omavalitsuse jäätmekava on pidevalt ajakohastatud.

7.2.2. Olulise jäätmetekkega ettevõtete jäätmekava koostamine

Tagamaks olulise jäätmetekkega ettevõtete jäätmekäitluse vastavalt kehtivatele õigusaktidele ja keskkonnasäästlikult, on vajalik ettevõtete poolt oma jäätmekavade koostamine.

Soovitav tulemus: ettevõtete jäätmemajandus on kontrollitud ja koostatud ettevõtte jäätmekava.

7.2.3. Omavalitsuse keskkonnaspetsialistide pidev täiendkoolitus

Senini omavalitsuse keskkonnaspetsialistide ja teiste ametnike jäätmehoolduse alase täiendkoolituse süsteemi puudumise tõttu on vajalik luua tingimused omavalitsuses jäätmehooldusega tegelevate spetsialistide pidevaks täiendõppeks ja tasemekoolituseks. Koolitused peaksid olema süstemaatilised, mitte projektipõhised ning tagama teadmised kaasaegsetest jäätmekäitluslahendustest.

Soovitav tulemus: omavalitsuse keskkonnaspetsialist on kompetentne kõigis jäätmehoolduse valdkondades ning tunneb kaasaegseid jäätmekäitluse lahendusi.

7.2.4. Omavalitsuse kaudu korraldatud jäätmeveo teenuste korraldamine

Mõnedes jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes (Kiili; Jõelähtme, Raasiku, Kose, Anija) on käivitamisel korraldatud jäätmeveo mudel, kus omavalitsus korraldab HÜK kaudu oma haldusterritooriumil jäätmevaldajatele korraldatud jäätmeveo teenuste osutamist. Teenuse käivitamine on plaanitud aastal 2015 kuni 2016. Samalaadset lahendust saab kasutada ka teistes omavalitsustes.

Soovitav tulemus: omavalitsusel on täielik ülevaade korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldajatest, kogutud jäätmetest liikide kaupa, võimalus suunata jäätmeid käitlemiseks nii, et tagatakse Riigi jäätmekavas sätestatud ringlussevõtu ja taaskasutuse nõuete täitmine.

7.3. Meede III: Jäätmehoolduse infrastruktuuri optimeerimine ja arendamine

7.3.1. Jäätmejaamade võrgustiku optimeerimine

Jäätmejaamasid on võimalik luua püsivalt või mobiilseid jäätmejaamateenust pakkuvaid üksusi rakendades.

Jäätmete korrapäraseks kokkukogumiseks on ühe lahendusena võimalik luua mobiilset jäätmejaamateenust pakuvad üksused, kus jäätmeringidelt kokkukogutavad jäätmed toimetatakse vahepeal statsionaarsesse jäätmejaama ja sealt edasi lõppkäitluskohta. Selle lahenduse kasuks kõneleb vähene püsikulu, kuna puudub vajadus jäätmejaama haldamiseks, samuti on logistiliselt võimalik hõlmata hajaasustuse tingimuses suurt hulka jäätmevaldajaid (jäätmete pidev kogumine asulates). Kogumisringide tihedust saab paindlikult muuta vastavalt jäätmetekke hulgale.

Teiseks võimaluseks on uute statsionaarsete jäätmejaamade rajamine selleks sobivatesse kohtadesse. Statsionaarsete jäätmejaamade asukoha planeerimine eeldab uuringut, kus arvestatakse Ida-Harjumaa elanikkonna paiknemist, rahvastiku struktuuri muutusi, kaugust jäätmekäitluskohtadest, jäätmejaama tasuvust jne. Uute statsionaarsete jäätmejaamade rajamisel tuleb arvestada kasvavate püsikuludega. Tegevuskulude optimeerimiseks on põhjendatud uute jäätmejaamade rajamine eelkõige juhul, kui jäätmejaam suudab toimida isemajandamise põhimõttel. Selleks peab jäätmejaamas kogutav jäätmete hulk saavutama nn. tasuvuspunkti. Olemasolevates jäätmejaamades isemajandamist võimaldavas ulatuses jäätmete kogumist ei ole toimunud.

Jäätmejaam võib koosneda jäätmete ümberlaadimisseadmetest ja kogumiskonteineritest või hõlmata ka ainult konteinerite parki. Jäätmehoolduse arendamiseks tuleks jäätmejaamas võimalusel arendada taaskasutusse- ja ringlussevõtu toiminguid. Kaaluda tuleks olemasolevate ja rajatavate jäätmejaamade seast vähemalt ühe arendamist multifunktsionaalseks jäätmekeskuseks. Investeeringute tegemisel tuleb arvestada kaasnevate haldamiskuludega.

Soovitav tulemus: jäätmejaamade võrgustik toetab Riigi Jäätmekavas toodud eesmärkide täitmist, jäätmejaamateenused paiknevad elanikele logistiliselt sobivates kohtades mitte kaugemal, kui 20 km raadiuses jäätmevaldajatest.

7.3.2. Biolagunevate jäätmete käitlemissüsteemi arendamine

Biolagunevate jäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist peab aastaks 2020 ulatuma 13%-ni. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb võimalikult suures ulatuses biojäätmeid eraldada kohapeal segaolmejäätmetest ning luua kohapeal kompostimise võimalused.

Biolagunevate jäätmete kompostimine peaks toimuma võimalikult suures ulatuses nende tekkekohas, sh. eramajade kinnistutel. Selleks tuleks elanike seas teha selgitustööd kompostimise põhimõtetest ja lahendusviisidest. Elamumaal on lubatud aia- ja haljastujäätmeid kompostida lahtises aunas. Köögi- ja sööklajäätmed tuleb kompostida kinnistes kompostrites.

Pargi- ja haljastusjäätmed peavad olema kajastatud jäätmeregistris. Haljasala hooldajal peaks olema kohustus suunata jäätmed kompostimiseks.

Kalmistujäätmed koosnevad suuremas osas biolagunevatest jäätmetest, lisaks mittelagunevad jäätmed nagu küünlad, kunstlilled jms. Kalmistujäätmed tuleb tekkekohal liigiti koguda, eraldades biolagunevad jäätmed mittelagunevatest. Selleks tuleb kalmistutele luua jäätmete liigiti kogumist võimaldavad tehnilised eeldused. Liigiti kogutud biolagunevad jäätmed tuleb vajadusel enne kompostimist eelsortida, eraldades bioloogiliselt mittelaguneva materjali. Valmiskompostile tuleb leida kasutusvõimalused kohapeal.

Alternatiivina on mõeldav tulevikus biogaasi tootvate rajatiste ehitamisel suunata kõik eelsorditud biojäätmed sinna käitlemiseks.

Soovitav tulemus: biolagunevate jäätmete kohapeal kompostimist korraldavate majapidamiste arv kasvab oluliselt. Kalmistu- ja haljastusjäätmed kompostitakse tekkekohas või antakse ringlussevõtuks üle sobivatesse käitlussüsteemidesse.

7.3.3. Ehitus-lammutusjäätmete kogumisvõrgustiku laiendamine

Ehitus-lammutusjäätmete taaskasutuse osakaal nende jäätmete kogumassist peab aastaks 2020 ulatuma 75%-ni. Selle eesmärgi saavutamiseks tuleb luua KOV-tes võimalused ehitus-lammutusjäätmete kohapeal ladestamiseks, käitlemiseks ja kasutamiseks.

Praegu puudub ehitus- ja lammutusjäätmete üleandmise võimalus nendes valdades, kus pole jäätmejaama. Olemasolevates jäätmejaamades on ehitus- ja lammutusjäätmete vastuvõtt tasuline, kuna jäätmed veetakse edasi lõppkäitluskohta (reeglina OÜ Slops/Ati Grupp). Väljakaevatud pinnase kasutamist planeeringuala maapinna tõstmise eesmärgil on lokaalselt omavalitsustes korraldatud.

Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemine taaskasutuseks ja ringlussevõtuks peaks võimalusel toimuma kohapeal. Selleks on esmalt vajalik uuringu teostamine selle kohta, millistel tingimustel on võimalik kohapeal kasutada eelsorditud ja vajadusel purustatud ehitusjäätmeid (pinnase täiteks, ehitustöödel jne.).

Kui uuringust selgub, et kohapeal on ehitusjäätmetele taaskasutusse- või ringlussevõtu kasutusvõimalusi, on otstarbekas sorteeritud ehitus- ja lammutusjäätmete kogumiseks luua võimalus olemasolevate jäätmejaamade juurde ning lisaks kogumiskohad valdadesse, kus oma jäätmejaam puudub.

Soovitav tulemus: suurenenud on võimalus ehitus-lammutusjäätmete üle andmiseks ja kohapeal käitlemiseks, et saavutada ehitus- ja lammutusjäätmete taaskasutuse nõuete täitmine.

7.3.4. Korduskasutusvõimaluste loomine ja toetamine

Jäätmete korduskasutuse ehk ringlussevõtu nõue tuleneb loodusressursside säästliku kasutamise vajadusest. Jäätmete korduskasutus on mis tahes toiming, mille käigus tooteid või nende osasid, mis ei ole jäätmed, kasutatakse uuesti nende esialgsel otstarbel (nt korduskasutatavate pakendite/pudelite kasutamine, kasutatud riiete ja kodumasinatate korduskasutamine).

Jäätmete ringlussevõtu sihteesmärkide täitmine eeldab valdades ja Maardu linnas nn. korduskasutuskeskuste loomist või konteinerite paigutamist, kuhu oleks elanikel ja ettevõtjatel võimalik ära anda tasuta kasutamiskõlblikke riideid, jalanõusid, kodumajapidamise tarbeesemeid, raamatuid jne. Samas peaks toimuma elektroonika pisiparandus ja asjade korrastamine enne uuesti kasutusele võtmist. Igas omavalitsuses peaks paiknema vähemalt üks korduskasutuskeskus elanikele sobivas liikumispiirkonnas.

Korduskasutuse edendamiseks võib olla otstarbekas soetada HÜK poolt kasutatud rõivaste ja jalanõude kogumise konteinerpark, mis paigutatakse laiali jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes. See eeldab HÜK-i poolt koostöökokkuleppe sõlmimist kasutatud rõivaste realiseerimisega tegelevate vabaihenduste või ettevõtjatega (nagu Humana poekett, SA Saagu Valgus jms) või oma taaskasutuskeskuse loomist logistiliselt sobivas kohas.

Üheks võimaluseks korduskasutust suurendada on olemasolevaid jäätmejaamu laiendada selliselt, et seal oleks võimalik vastu võtta, korda teha ja mõõduka tasu eest või tasuta elanikele pakkuda kasutuskõlblikke seadmeid ja mööblit.

Omavalitsused saavad korduskasutuskeskuste loomist ja haldamist toetada ruumide andmise, küttekulude katmise vm. soodustuse kaudu.

Soovitav tulemus: kõigis omavalitsustes on loodud võimalused riiete, jalatsite, mööbli jms. korduskasutusse andmiseks.

7.3.5. Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine

Pakendijäätmete ringlussevõtu osakaal pakendijäätmete kogumassis peab aastaks 2020 ulatuma 60%-ni. Selle eesmärgi saavutamise on võimalik eelkõige pakendijäätmete eraldamisega segaolmejäätmetest ning pakendikogumisvõrgustiku tihendamiseks KOV territooriumil koostöös taaskasutusorganisatsioonidega.

Eraldi kogutavate pakendijäätmete hulga kasv võimaldab segaolmejäätmete hulka vähendada ja aitab kaasa liigiti kogumise eesmärkide täitmisele. Maapiirkondades peaks ideaalis olema igas külas vähemalt 1 avalik kogumispunkt eri pakendite üleandmiseks. Igas pakendipunktis peaks olema võimalus koguda kõiki peamisi pakendiliike (plast, metall, klaas, paber- ja kartong). Pakendikogumise võrgustiku tihedus tuleb viia seaduses määratuga vastavusse, korraldades koostöös taaskasutusorganisatsioonidega kogumisvõrgustiku olemasolu, tühjendussageduse, mahutite välimuse ja teavituse vajalikul tasemel.

Tagatisrahata pakendijäätmete kogumisel peab taaskasutusorganisatsioon kindlustama, et igas kogumiskohas oleks tagatud kõigi pakendimaterjali liikide kogumine. Pakendikonteinerid peaks paiknema elanike liikumisteedel. Kui elamupiirkondades sobivaid kohti pole, tuleb otsida

võimalusi pakendikonteinerite paigutamiseks ärihoonete ja kaupluste lähedusse. Pakendiorganisatsioonidega sõlmitavas lepingus tuleks määratleda konteinerite ühtlane märgistus ja välimus.

Koostöös pakendiorganisatsioonidega tuleks sobivate tingimuste korral võimaldada kortermajadele pakendikonteineri tellimise võimalust.

Soovitav tulemus: pakendijäätmed võimalikult suures ulatuses suunatud taaskasutusse, elanikele loogiliselt mugavad võimalused pakendijäätmete üleandmiseks.

7.3.6. Paberi- ja kartongijäätmete kogumisevõrgustiku täiendamine

Jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes on otstarbeks ühtlustada regulatsioon, millistel kinnistutel on kohustuslik paberi- ja kartongijäätmeid liigiti koguda. Avalikud paberi- ja kartongijäätmete kogumispunktid on praegu ainult jäätmejaamades. Valdades, kus jäätmejaam puudub, ei ole üksikelamute juures paberijäätmete üleandmisvõimalusi. Lahenduseks on korraldada paberi ja kartongijäätmete kogumine külades ja asulates mobiilse jäätmejaamateenuse abil. Teiseks võimaluseks on koostöös pakendiorganisatsioonidega korraldada paberi- ja kartongijäätmete kogumine pakendipunktides.

Soovitav tulemus: suureneb paberi- ja kartongijäätmete kogumise maht.

7.4. Meede IV: Seire- ja järelevalvesüsteemi tõhustamine

7.4.1. Korraldatud jäätmeveosüsteemist väljas olevate jäätmevaldajate liitmine kogumissüsteemiga

2014 aastal HÜK poolt läbiviidud analüüsi tulemusel on selgunud, et Kose vallas ja Jõelähtme vallas on ca 20% jäätmevaldajatest korraldatud jäätmeveosüsteemiga hõlmamata. Samalaadseid probleeme võib esineda ka teistes jäätmekavaga hõlmatud hajaasustusega omavalitsustes.

Jäätmevaldajate liitmiseks on vajalik jäätmevaldajate registri andmete tegelikkusega kooskõlla viimine ning aktiivne töö mitteliitunud jäätmevaldajate väljaselgitamisel.

Soovitav tulemus: kõik jäätmevaldajad liitunud korraldatud jäätmeveo süsteemiga. Omavalitsused korraldavad süstemaatilist kontrolli jäätmevaldajate ja jäätmekäitlejate üle ning teevad aktiivset koostööd kodanikeühenduste, Keskkonnainspektsiooni ja teiste omavalitsustega, tagades kõigi jäätmevaldajate hõlmatus korraldatud jäätmeveo teenustega.

7.4.2. Jäätmestatistika kogumine kõigi kogutud jäätmeliikide kohta

Jäätmemajanduse edasise planeerimise tarbeks on vajalik koguda andmeid olemasolevate jäätmevoogude ja nende käitlemise kohta. Vajalik on tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud jäätmeliikide koostise uuringute teostamine kogu jäätmekava kehtivuse ajal, selleks et kindlaks teha jäätmete koostis, liigiti kogumise ja taaskasutamise hetkeseis.

Jäätmestatistikas peaks olema andmed kõigi jäätmevaldajate registris olevate jäätmevaldajate kohta ning kogumispunktides üle antud jäätmekoguste kohta koos andmetega jäätmete taaskasutamisest või ringlussevõtust.

Soovitatav tulemus: igal omavalitsusel on täpne ülevaade tekkivatest jäätmevoogudest nende liikide kaupa.

7.4.3. Jäätmevaldajate registri korrastamine

Jäätmevaldajate register peab võimaldama tuvastada korraldatud jäätmeveo tingimusi rikkuva jäätmevaldaja, samuti süsteemiga liitumata jäätmevaldaja koos ajakohastatud andmetega. Registri ajakohasena hoidmiseks tuleb muuhulgas liita registriga uued jäätmetekkekohad ning eemaldada kasutusest väljalangenud. Jäätmevaldajate andmete täpsustamiseks ning registrite ajakohasena hoidmiseks on otstarbekas teha koostööd läbi HÜK-i.

Soovitatav tulemus: jäätmevaldajate register võimaldab jooksvalt kontrollida jäätmeveo toimimist korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmevaldajate osas. Andmevahetus registri ning jäätmevedaja vahel peab toimima tõrgeteta.

7.4.4. Keskkonnariski vähendamine ulaladestuse osas

Tegevuseks on pidevalt olemasolevate ja tekkivate illegaalsete ladestuskohtade likvideerimine, prügi mahapanekut keelavate siltide paigaldamine. Ulaladestamise asukohad on otstarbekas kaardistada ning perioodiliselt üle vaadata, millises ulatuses jäätmeid selleks sobimatutesse kohtadesse viiakse. Ulaladestatud jäätmete liigilist koostist hinnates tuleb planeerida võimalike prügistajate karistamist ning teavitustöö suunamist jäätmevaldajatele, kellel võib esineda motivatsioon jäätmete sokutamiseks loodusesse.

Soovitatav tulemus: prügistatud alade hulk väheneb.

7.4.5. Jäätmevaldkonna järelevalve tõhustamine

Järelevalvefunktsiooni täitmine peab praktikas oluliselt laienema, hõlmates tulevikus ka kontrolli selle üle, kas jäätmevaldaja poolt on soetatud õiget tüüpi konteiner, kas konteinerisse on pandud õiget tüüpi jäätmed jm.

Peamiseks järelevalvemeetmeks on senini olnud väärteomenetluse algatamine. Ennetava meetmena tuleks enne väärteomenetluse algatamist võimalusel teha tuvastatud rikkumise osas ettekirjutus koos jäätmenõustamise võimaluste pakkumisega.

Järelevalve korraldamiseks luuakse valdade vaheline korrakaitseüksus. Üksust rahastatakse ühiselt. Ülesannete täitmiseks tehakse koostööd kõigi jäätmekavaga hõlmatud omavalitsuste vahel, samuti keskkonnainspeksiooniga (infovahetus rikkumiste kohta jms.). Soovitatav on tööle võtta mitme omavalitsuse peale ühine järelevalveametnik, kes teostab järelevalvefunktsiooni omavalitsuseülel. Järelevalve osas osutab HÜK-ga liitunud valdades nõuandvat ja tehnilist abi HÜK. Järelevalve alast koostööd tuleks teha ka jäätmevedajaga, kes saab abistada võimalikest jäätmealastest rikkumistest teavitamisega ja olukorra fikseerimisega.

Järelevalve peab laienema ka pakendiettevõtjatele ning rehvide, samuti elektri- ja elektroonikaseadmete müügiga tegelevate ettevõtjatele tuvastamiseks, kas nad on liitunud kohustusliku tootjavastutussüsteemiga.

Järelevalve efektiivsuse tõstmiseks on vajalik järelevalve kava koostamine ja selle täitmise kontroll.

Soovitav tulemus: kõigis jäätmekavaga hõlmatud omavalitsustes suudetakse menetleda efektiivselt kõik jäätmevaldkonnaga seotud õigusrikkumised, väheneb illegaalne prügistamine. Süstematiseeritud järelevalvesüsteemi loomine (võimalus teostada järelevalvet ning tagada

õiguskord ka muudes valdkondades (näiteks KOKS - heakord, LS - valesti parkimine, ÜVVKS - ühisveevärgi ja -kanalisatsiooniga omavolilise liitumise, ühisveevärgist omavolilise veevõtt, jne).

7.4.6. Lagunenud ja kasutuseta militaar-, tööstus- ja põllumajandusehitiste lammutamine

Tegevuseks on maastikupilti kahjustavate lagunenud ja kasutuseta militaar-, tööstus- ja põllumajandusehitiste lammutamine ja tekkinud jäätmete käitlemine võimalusel taaskasutatavatena ja ringlusse võetuna.

Soovitav tulemus: lammutatud on ümbritsevale keskkonnale ohtlikud ja esteetiliselt inetud vanad ehitised, millel puudub kasutusfunktsioon.

8. KASUTATUD MÕISTED

Alljärgnevalt on põhiliselt kasutatud jäätmeseaduses antud mõisteid. Valdavalt on piirdutud ühe legaaldefiniitsiooniga. Eraldi on välja toodud muudest allikatest saadud mõisted.

Biojäätmed - on järgmised biolagunevad jätmed: aia- ja haljastujätmed; kodumajapidamises, jaemüügikohas ja tootlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijätmed; toiduainetööstuses tekkinud jätmed, mis on oma koostise ja olemuse poolest samalaadsed jaemüügikohas ja tootlustusasutuses tekkinud toidu- ja köögijätmetele (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Biokütus - biokütus on transpordis kasutatav biomassist toodetud vedel- või gaaskütus (Välisõhu kaitse seadus RT I 2004, 43, 298). Biokütus võib ka tahke olla ja ka mujal kui transpordis kasutatav.

Biolagunevad jätmed - biolagunevad jätmed on anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jätmed, nagu toidujätmed, paber ja kartong (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Biomass - põllumajandusest (nii taimsetest kui ka loomsetest ainetest), metsatööstusest ja sellega seotud tootmisest, kalandusest ja vesiviljelusest saadav bioloogilise päritoluga toodete, jäätmete ja jääkide bioloogiliselt lagunev fraktsioon ning tööstus- ja olmejätmete bioloogiliselt lagunev fraktsioon (Välisõhu kaitse seadus RT I 2004, 43, 298).

Jätmed - jätmed on mis tahes vallasasi või kinnistatud laev, mille valdaja on ära visanud, kavatseb seda teha või on kohustatud seda tegema (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmehooldus - jäätmehooldus on jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ja jäätmekäitluskohtade järelhooldus (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmejaam - tehniliselt varustatud jäätmekäitluskoht (detailplaneeringu ja projekti alusel), kuhu on paigutatud taaskasutatavate jäätmete kogumiseks ja esmaseks töötlemiseks kogumiskonteinerid, sh ohtlike jäätmete kogumiskonteiner. Samuti võib jäätmejaam olla rajatud perspektiiviga kompostida orgaanilisi jäätmeid (asfaltplats jne) (Meetme "Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine" tingimused, RTL 2009, 65, 968).

Jäätmekava - jäätmehoolduse arendamiseks koostatakse omavalitsuse üksuse jäätmekava. Jäätmekavas käsitletakse jäätmehoolduse olukorda riigis või kohaliku omavalitsuse üksuses, jäätmehoolduse korraldamise ja tõhustamise eesmärgi ning meetmeid eesmärkide saavutamiseks (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmekäitlus - jäätmekäitlus on jäätmete kogumine, vedamine, taaskasutamine ja kõrvaldamine, sealhulgas vahendaja või edasimüüja tegevus (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmete kogumine - jäätmete kogumine on jäätmete kokku korjamine, sealhulgas jäätmete eelsortimine ja ajutine ladustamine ning mehaaniline töötlemine ilma jäätmete koostist muutmata, eesmärgiga vedada need edasiseks käitlemiseks jäätmekäitluskohta. (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmete taaskasutamine - jäätmekäitlustoiming, mille peamine tulemus on jäätmete kasutamine kasulikult otstarbel selliselt, et nad asendavad teisi materjale, mida muidu oleks sellel otstarbel kasutatud, või jäätmete ettevalmistamine nende eelnimetatud otstarbel ja viisil kasutamiseks kas tootmises või majanduses laiemalt (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmete sortimine - tegevus, mille käigus eraldatakse taaskasutatavad jäätmed ning ohtlikud jäätmed ülejäänud jäätmetest, kui see on tehniliselt teostatav ja sellega ei kaasne ülemääraseid kulutusi. Jäätmete sortimist, seal hulgas liigiti kogumist, korraldab kohaliku omavalitsuse üksus, selleks, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmete korduskasutuseks ettevalmistamine - kontrolliv, puhastav või parandav taaskasutamismoodus, millega jäätmeteks muutunud tooteid või nende komponente valmistatakse ette selliselt, et neid oleks võimalik korduskasutada ilma mis tahes muu eeltötluseta (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmete ringlussevõtt - jäätmete taaskasutamismoodus, kus jäätmetes sisalduvat ainet kasutatakse tootmisprotsessis esialgsel või muul otstarbel, kaasa arvatud bioloogiline ringlussevõtt, kuid välja arvatud jäätmete energiakasutus ja töötlemine materjalideks, mida kasutatakse kütusena või kaeveõõnte täitmiseks (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52);

Jäätmekäitluskoht – tehniliselt varustatud ehitise jäätmete kogumiseks, taaskasutamiseks või kõrvaldamiseks. See on ka maa-ala, kus jäätmete taaskasutamine võimaldab parendada mullaviljakust, maa-ala keskkonnaseisundit või selle kasutusvõimalusi või maa-ala, kus tehakse jäätmete taaskasutamise või kõrvaldamise toiminguid, milleks ehitise olemasolu ei ole vajalik. Jäätmekäitluskohaks ei loeta jäätmekogumisnõu, -konteinerit või muud -mahutit, mis on ettenähtud vaid ühte liiki tava- või ohtlike jäätmete esmakogumiseks jäätmetekitajalt, samuti

ehitisi või teisaldatavaid hoiukohti, kuhu eelnimetatud mahutid tavajäätmete kogumiseks on paigutatud, või ehitisi, mida kasutatakse olmes tekkinud pakendijäätmete esmakogumiseks (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmeluba - jäätmeluba annab jäätmeid käitlevale isikule või jäätmetekitajale õiguse üheks või mitmeks jäätmekäitlustegevuseks või jäätmete tekitamiseks teatud tegevusvaldkondades ning määrab selle õiguse realiseerimise tingimused. Jäätmeluba vajavate käitlustoimingute ja tegevusvaldkondade loetelu on sätestatud jäätmevaldkonda reguleerivas õigusaktis (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmetekitaja - jäätmetekitaja on isik või riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse asutus, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed, või isik, kelle tegevuse tulemusel jäätmete olemus või koostis muutub (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmekäitluse hierarhia - jäätmetekke vältimise ja jäätmehooldusmeetmete väljatöötamisel ning rakendamisel juhindutakse prioriteetide järjestuses järgmisest jäätmekäitluse hierarhiast: 1)

jäätmetekke vältimine; 2) korduskasutuseks ettevalmistamine; 3) ringlussevõtt; 4) muu taaskasutamine nagu energiakasutus; 5) kõrvaldamine (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmetekke vältimine - jäätmetekke vältimine on asja jäätmeteks muutumisele eelnevate meetmete rakendamine tekkivate jäätmete koguse ja jäätmete keskkonna- ning terviseohtlikkuse vähendamiseks (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Jäätmevaldaja - jäätmevaldaja on jäätmetekitaja või muu isik või riigi või kohaliku omavalitsuse asutus, kelle valduses on jäätmed (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt korraldatud jäätmehooldus - kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmehoolduse põhisisuks on jäätmeveo korraldamine, jäätmevedaja valik, jäätmeveo õiguse andmine, korraldatud jäätmeveoga liitumise küsimused, korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise küsimused, kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja ettevalmistamine ja vastuvõtmine, jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Korduskasutus - mis tahes toiming, mille käigus tooteid või tootekomponente, mis ei ole jäätmed, kasutatakse uuesti nende esialgsel otstarbel (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Korraldatud jäätmevedu - korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitlus kohta või -kohtadesse kohaliku omavalitsuse organi korraldatud konkursi korras valitud ettevõtja poolt (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Ohtlikud jäätmed - ohtlikud jäätmed on jäätmed, mis vähemalt ühe jäätmeseaduse seaduse § -s 8 nimetatud kahjuliku toime (vt termin jäätmete kahjulik toime) tõttu võivad olla ohtlikud tervisele, varale või keskkonnale (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Olmejäätmed - olmejäätmed on kodumajapidamisjäätmed ning kaubanduses, teeninduses või mujal tekkinud oma koostise ja omaduste poolest samalaadsed jäätmed (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Pakendi korduskasutus - pakendi korduskasutus on mis tahes toiming, mille käigus korduskasutuspakend täidetakse uuesti või kasutatakse pakendit algselt mõeldud otstarbeks, tehes seda turul leiduvate ning pakendi uuesti täitmist võimaldavate abitoodete abil või selliste abitoodete abita. Selline korduvalt kasutatud pakend muutub pakendijäätmeteks, kui ta ei kuulu enam korduskasutusele (Pakendiseadus RT I 2004, 41, 278).

Pakendijäätmed - mis tahes pakend või pakendimaterjal, mis muutub pärast pakendi kasutamist jäätmeteks jäätmeseaduse § 2 tähenduses. Pakendijäätmeteks ei loeta pakendi ja pakendimaterjali tootmisel tekkinud jääke (Pakendiseadus RT I 2004, 41, 278).

Pakendijäätmete ringlussevõtt - jäätmetes sisalduva materjali töötlemine tootmisprotsessis eesmärgiga kasutada materjali kas esialgsel või muul otstarbel, kaasa arvatud bioloogiline ringlussevõtt, kuid välja arvatud energiakasutus (Pakendiseadus RT I 2004, 41, 278).

Pakendi ja pakendijäätmete vältimine - pakendi ja pakendijäätmete vältimine, mis toimub eelkõige keskkonnahoidlike toodete ja tehnoloogiate arendamise teel, on pakendi ja pakendijäätmete koguse ja ohtlikkuse vähendamine, samuti pakendites ja pakendijäätmetes sisalduvate materjalide ja ainete koguse ning ohtlikkuse vähendamine kogu pakendi olulusringi jooksul alates pakendimaterjali ja pakendi valmistamisest kuni pakendi või selle käitlemise jääkide lõpliku kõrvaldamiseni.

Pakendijäätmete taaskasutus - taaskasutus toimub pakendijäätmete ringlussevõtuna või energiakasutusena (Pakendiseadus RT I 2004, 41, 278).

Probleemtoode - toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnoahtu, keskkonnohäiringuid või keskkonno ülemäärast risustamist. Probleemtoodete hulka kuuluvad (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

- patareid ja akud;
- mootorsõidukid ja nende osad;
- elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad;
- rehvid;
- põllumajandusplast.

Tagatisraha - pakendile määratakse tagatisraha, mis on ühe müügiühiku hinnale lisatud pakendit väärtustav tasu ühe pakendi eest.

Tavajäätmed - kõik jäätmed, mis ei kuulu ohtlike jäätmete hulka (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Tootja - jäätmeseaduse tähenduses isik, kes oma majandus- või kutsetegevuse raames kavandab, projekteerib, valmistab, töötleb, või veab, sisse tooteid (Jäätmeseadus RT I 2004, 9, 52).

Mõisted muudest allikatest.

Bioenergia - osa taastuvenergiast, mis omakorda on osa koguenergiast. Bioenergia all mõistetakse biomassist toodetud energiat – soojust, elektrit, biokütuseid. (Biomassi ja bioenergia kasutamise edendamise arengukava aastateks 2007-2013).

Ehitus- ja lammutuspraht (-jäätmel) - jäätmel, mis tekivad ehitiste või nende osade rajamise, lammutuse, renoveerimise või restaureerimise käigus. Jäätmel on valdavalt ehitusmaterjalid ja pinnas, seejuures ka väljakaevatud pinnas (glossary.et.eea.europa.eu).

Jäätmekogumiskoht (kokkutoomiskoht) - taaskasutatavate jäätmel eesmärgs kogumiseks mõeldud koht, kuhu on paigaldatud vastavad kogumiskonteinerid. Vajadusel ümbritsetud aiaga. Jäätmekogumiskohas ei toimu jäätmel töötlust, ainult kogumine. Võimalusel paigaldatakse jäätmekogumiskohta ka ohtlike jäätmel kogumiskonteiner.

Jäätmekogumiskohti on kahte liiki:

- igas omavalitsuse üksuses, kus ei ole jäätmeljaama, on kogumiskoht ning ohtlike jäätmel kogumiskonteiner ja probleemtoodete kogumiseks rajatud varjualune;
- igas suuremas asulas on suuremad kogumiskohad (vastavalt rahvastikutihedusele); kus on jäätmekonteinerid jäätmel liigiti kogumiseks.

Kogumiskoht ei ole jäätmel eesmärgs mõistes jäätmelkäitluskoht.

Kompostimine - orgaanilise materjali kontrollitud lagundamine õhu juuresolekul huumusesarnaseks materjaliks. Kompostimine sisaldab mehhaanilist segamist ja aereerimist, materjali ventileerimist vertikaalsetes aeratsioonikambrites, või materjali paigutamine aunadesse, neid regulaarselt segades ja pöörates.

9. KASUTATUD ALLIKMATERJALID

1. Biomassi- ja bioenergia kasutamise edendamise arengukava ja selle rakendusplaan aastateks 2007-2013.
2. Eesti keskkonnastrateegia aastani 2030.
3. Eesti säästva arengu riiklik strateegia Säästev Eesti 21.
4. Eestis tekkinud segaolmejäätmete, eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring, 2013. SEI-Tallinn.
5. Energiamaajanduse riiklik arengukava aastani 2020.
6. Harju maakonna arengustrateegia 2025.
7. Anija valla jäätmekava 2005-2010.
8. Jõelähtme valla jäätmekava 2008-2014.
9. Kose valla jäätmekava 2005-2010.
10. Raasiku valla jäätmekava 2012-2016.
11. Viimsi valla jäätmekava 2006–2010.
12. Maardu linna jäätmekava 2009-2014.
13. Kuusalu valla jäätmekava 2010-2015.
14. Keskkonnaagentuuri jäätmearuandluse infosüsteemi (JATS).
15. Keskkonnatasude mõjuanalüüs, 2013. SEI Tallinn, Tartu Ülikool, RAKE.
16. Lapin alueellinen jätesuunnitelma vuoteen 2020, 2012. Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.
17. Looduskaitse arengukava aastani 2020.
18. Municipal waste management in Estonia, 2013. European Environment Agency.
19. Preparing a Waste Management Plan. A methodological guidance note, 2012 European Commission Directorate-General Environment.
20. Preparing a Waste Prevention Programme. Guidance document, 2012 European Commission Directorate-General Environment.
21. Transpordi arengukava 2014-2020.
22. Waste Management Plan for England, 2013. Department for Environment, Food and Rural Affairs.

10. TEGEVUSKAVA 2015-2020

Tegevused	2015	2016	2017	2018	2019	Teostajad
Korduskasutuskeskuste loomise toetamine		+	+	+	+	KOV-d; ettevõtted; KIK
Ida-Harjumaa ühise jäätmekava ja jäätmehooldust reguleerivate õigusaktide ajakohastamine	+	-	+	-	+	KOV-d; HÜK
Mobiilsete jäätmekäitluslahenduste loomine, jäätmejaamade rajamine ja arendamine multifunktsionaalseks		+	+	+	+	KOV-d, KIK
Pakendijäätmete, paberi- ja kartongijäätmete, kogumisvõrgustiku arendamine	+	+	+	+	+	KOV-d, HÜK, taaskasutus-organisatsioonid
KOV jäätmespetsialistide täiendkoolitus		+	+	+	+	KOV-d, HÜK, KIK
Biolagunevate jäätmete käitlemissüsteemi arendamine, sh kompostimine nende tekkekohas	+	+	+	+	+	KOV-d, HÜK, KIK
Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumisvõrgustiku laiendamine		+	+	+	+	KOV-d, HÜK, KIK
Jäätmevaldajate registri korrastamine, jäätmevaldajate liitmine süsteemiga	+	+	+	+	+	KOV-d, HÜK
KOV-d teostavad ühiselt järelevalvet jäätmealaste nõuete täitmise üle		+	+	+	+	KOV-d, jäätmevedaja
Jäätmestatistika kogumine kõigi kogutud jäätmeliikide kohta	+	+	+	+	+	KOV-d, jäätmekäitlejad
Olemasolevate ja tekkivate illegaalsete ladestuskohtade likvideerimine, prügi mahapanekut keelavate siltide paigaldamine	+	+	+	+	+	KOV-d, KIK, kinnistu-omanikud
Maastikupilti kahjustavate lagunenu ja kasutuseta militaar-, tööstus- ja põllumajandusehitiste lammutamine	+	+	+	+	+	KOV-d, KIK, kinnistu-omanikud
Jäätmekäitluslaste infomaterjalide loomine ja jagamine omavalitsuse lehes, HÜK loodaval veebilehel,	+	+	+	+	+	KOV-d, HÜK, KIK

Tegevused	2015	2016	2017	2018	2019	Teostajad
info jagamine külakoosolekutel ja ühistukoosolekutel						
Jäätmenõustamine ja teavitustöö elanikele, ettevõtjatele	+	+	+	+	+	KOV-d, HÜK, KIK
Omavalitsuse enda poolt korraldatud jäätmeveo teenuste osutamine	+	+	+	+	+	KOV-d , HÜK
Olulise jäätmetekkega ettevõtete jäätmekava koostamine		+	+	+	+	Ettevõtted Järelevalve:valla/ linna valitsused, HÜK
Pakendijäätmete kogumisvõrgustiku arendamine	+	+	+	+	+	Taaskasutus- organisatsioonid, valla/linna valitsu- sed, HÜK.
Probleemtoodete jäätmete kogumisvõrgustiku täiendamine	+	+	+	+	+	Taaskasutus- organisatsioonid